

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2023

MYCHAJLO LENDEL

POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY V PRAZE

Fakulta bezpečnostně právní

Katedra bezpečnostních studií

Pravicový extremismus na Ukrajině

Bakalářská práce

The right-wing extremism in Ukraine

Bachelor thesis

VEDOUCÍ PRÁCE

Mgr. Ondřej KOLÁŘ, Ph.D.

AUTOR PRÁCE

Mychajlo LENDEL

PRAHA

2023

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje z nichž jsem čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Praze, dne 12. 3. 2023

Mychajlo Lendel

ANOTACE

Práce se zabývá problematikou pravicového extremismu na Ukrajině. Zpočátku je práce zaměřená na rozpory ohledně různých interpretací vzniku ukrajinského státu a jeho kořeny z období středověku, poté obdobím kozáctví a následně osvobozeneckými hnutími z 20. století, počínaje předválečným obdobím a končící vnikem samostatného Ukrajinského státu. Následně se práce zabývá událostmi spojenými s tzv. „Euromajdanem“ a s ním spojenými okolnostmi vzniku krajně pravicových stran a hnutí. Poté práce rozebírá aktivity, projevy a programy těch nejsilnějších krajně pravicových stran a hnutí. Na toto dále práce navazuje v rozboru jednotlivých lídrů krajně pravicových hnutí a stran a na konci se práce zabývá kroky ukrajinského politického vedení k omezení vlivu těchto stran.

KLÍČOVÁ SLOVA

extremismus * krajní pravice * nacionalismus * odboj * propaganda * separatismus * šovinismus * Ukrajina * volby

ANNOTATION

The work deals with the issue of right-wing extremism in Ukraine. Initially, the work is focused on the contradictions regarding the different interpretations of the origin of the Ukrainian state and its roots from the Middle Ages, then the Cossack period, and then the liberation movements of the 20th century, starting with the pre-war period and ending with the entry of an independent Ukrainian state. Subsequently, the work deals with the events connected with the so-called "Euromaidan" and the circumstances associated with the emergence of far-right parties and movements. The work then analyses the activities, speeches and programs of the strongest far-right parties and movements. The work continues this in the analysis of individual leaders of far-right movements and parties, and at the end of the work, the work deals with the steps taken by the Ukrainian political leadership to limit the influence of these parties.

KEYWORDS

chauvinism * extremism * extreme right * elections * nationalism * propaganda * resistance * separatism * Ukraine

Obsah

Úvod	4
1 Vymezení základních pojmů	5
2 Historický exkurz od počátku ukrajinsko-ruské historie přes 20. století až po revoluci na Majdanu roku 2014	10
2.1 Počátky Ukrajinské státní	10
2.2 Kozáctví a Bohdan Chmelnický	11
2.3 Ukrajinský nacionalismus na přelomu 19. a 20. století	12
2.4 Nacionalismus v průběhu 20. století	14
2.5 Od vzniku samostatné Ukrajiny až po Euromajdan z roku 2014	19
3 Základní ukrajinská krajně pravicová hnutí a jejich projevy	21
3.1 Prapor Azov	21
3.1.1 Azovské projevy a aktivity	25
3.1.2 Politická kariéra Andreje Biletského	26
3.2 Pravý sektor	29
3.2.1 Politický program a projevy Pravého sektoru	33
3.2.2 Politická kariéra Dmytra Jaroše	37
3.3 Politická strana VO Svoboda	38
3.3.1 Politický program a projevy VO “Svoboda”	42
3.3.3 Politická kariéra Oleha Tyahnyboka	45
4 Boj vládních struktur proti krajně pravicovým organizacím	48
Závěr	50
Seznam literatury	52
Monografie	52
Webové stránky a internetové stránky	52
Přílohy	59
Video	59
Obrázky	59

Úvod

Bakalářská práce se zabývá problematikou pravicového extremismu na Ukrajině, která i vzhledem k současné politické situaci je velmi zajímavá k probádání a řeší se v mnoha mediálních prostředcích. První kapitola práce se zabývá okrajovým vymezením základních pojmů pro bakalářskou práci, s návazností na témata klíčová, jak na Ukrajině, tak i v ukrajinském pravicovém extremismu, jako jsou například pravice, extremismus, nacionalismus aj. Druhá kapitola se pak zabývá rozpory ve výkladu historických kořenů Ukrajiny z území současné střední Ukrajiny, Běloruska a východu Ruské federace v období raného středověku, poté obdobím kozáctví ze 17. století a dále průběhem snah osvobozeneckých hnutí o vytvoření samostatného Ukrajinského státu v průběhu 20. století zakončeným vznikem Ukrajiny v roce 1991.

Poté se práce zabývá politickými událostmi po vzniku samostatného státu s návazností na politické události, které se staly na přelomu roku 2013 a 2014 při tzv. „Euromajdanu“, které vyústily k odstoupení proruského prezidenta Janukovyče a následně i k obsazení Krymu a válku na Donbasu. Ve třetí kapitole se práce zaměřuje na tři nejsilnější krajně pravicová uskupení: Azov a s ním spojená politická strana „Národní sbor“, Pravý sektor a nejsilnější krajně pravicovou politickou stranu VO „Svoboda“. Na tuto kapitolu dále práce navazuje analýzou jejich programů a jejich úspěchů, či spíše neúspěchů v rámci parlamentních a prezidentských voleb, taktéž minulými a současnými projevy a rétorikou, s nahlédnutím na jejich některé mediálně známe akce, či akce ze kterých byly obviněny. Poté tato kapitola přibližuje počátky politických kariér předních krajně pravicových představitelů těchto politických stran. Mezi tyto lze zařadit Andreje Biletského, Dmytra Jaroše a Olaha Tyahnyboka.

V poslední, čtvrté kapitole se práce zaměřuje na současné přístupy a nástroje ukrajinského politického vedení omezující vliv těchto krajně pravicových stran. Na konci se práce pokouší analyzovat potencionální budoucí vývoj těchto krajně pravicových stran.

1 Vymezení základních pojmů

V této kapitole budou vymezeny základní pojmy s jejich následnou komparací důležitých pro bakalářskou práci. Mezi základní pojmy se řadí extremismus. Následně je nutné poukázat na rozdíly mezi pravicí a levicí, neboť tyto dva směry se hodně střetávaly hlavně na území Ukrajiny v průběhu 20. století. V práci se budou dále objevovat pojmy týkající se nacionalismu a okrajově i náboženstvím, které je dle mého pozorování velmi podstatné pro tuto část Evropy.

Na začátek je potřeba vymežit si rozdíly mezi pravicovými a levicovými subjekty. Toto rozdělení si prošlo svým vlastním vývojem a rozdíly mezi nimi se časem proměňovaly a také v něčem spojovaly, například v boji pro socialismu.¹ Pravicové subjekty se proměnily od podpory krále a šlechty, což platilo za dob francouzské revoluce, k podpoře tradičních hodnot, obce, rodiny a církve, zatímco levice se zaměřuje především na rovnost lidí. Tyto hodnoty jsou velmi podstatné v této oblasti, neboť síla pravoslavné církve na Ukrajině je velká, počet pravoslavných křesťanů na Ukrajině tvoří zhruba 61 % obyvatel. Ta se pak dále dělí na moskevský, kyjevský a poté část k nacionalistické Ukrajinské autokefální církvi. Zbytek se hlásí k řecko-katolické církvi, která má spíše zastoupení na západě země, judaismu, Islámu, který má zastoupení především na poloostrově Krym a zbytek se dá označit za ateisty.² I pojem jako rodina je na Ukrajině velmi podstatný, neboť do teď rodiny hlavně na venkově, ale i ve městech žijí pospolu a obce tak tvoří jeden společný organismus, který pak nějak vystupuje navenek prakticky, nikoliv pouze formálně, což vyplývá z mých mnohočetných návštěv ukrajinského venkova.

Ukrajina jako taková byla až do 1991 součástí SSSR³, a tak byla dosti uzavřená světu, z toho důvodu se může jevit v některých aspektech a chování obyvatel jako zaostalá. To se především týká pohledu na LGBT+ komunitu, na

¹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 14. ISBN 978-80-7367-098-6.

² Religija i religioznost v Ukraine. *Fond pamjati blazhennejshogo mitropolita vladimira* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <http://mvfund.org/publikatsiji/76-religiya-i-religioznost-v-ukraine-statistika-i-obshchij-obzor>

³ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 396. ISBN 978-80-7106-409-1.

jiné rasy a menšiny. I stát jako takový se jeví, že je dosti silně orientován spíše pravicově, kupříkladu to lze pozorovat na sociálních podporách slabších menšin, například Romů, kteří nedostávají sociální dávky. Ukrajina byla také dlouhá léta spíše uzavřená nějakým mezinárodním společenstvím jako je například EU. To bylo způsobené pruským směřováním tehdejšího vedení země, ale to se však změnilo revolucí v roce 2014 a výměnou politických elit. Nyní se Ukrajina otevírá světu, kupříkladu tím, že je v současné době kandidátskou zemí jak do NATO, tak do EU.⁴

Dalším podstatným tématem je extremismus, který se velmi složitě definuje. Tento pojem pochází z šedesátých a sedmdesátých let minulého století od politické sociologie a napomohl tím, že dokázala zahrnout jak fašismus tak i komunismus do jedné kategorie. Žádný evropský stát nemá tento pojem právně definovaný, zabývají se tím pouze speciální paragrafy, které různé činy spojují do této kategorie.⁵

Jako nejvýstižnější popis se jeví tvrzení, že extremismus je antisystémové zaměření s akcentem na rychlé změny. Chce rychlé změny, podstatným znakem je, že extremismus je v přímém rozporu s liberální demokracií, neshoduje se převážně s tvrzením, že jsou si všichni lidé rovni, nesouhlasí s volnou soutěží politických stran, zkrátka nerespektuje tzv. "vládu lidu, od lidu pro lid".⁶ Takovým příkladem rychlých změn v poměrně malém měřítku, je incident z roku 2015 ve městě Mukačevo, ležící v Zakarpatské oblasti, kde se Pravý sektor, který může být označován za extremistické hnutí, zúčastnil "čistky" konkurence tamější mafie.⁷ Detailněji se tomuto incidentu práce věnuje ve třetí kapitole.

Kdyby tedy práce měla spojit tato dvě předešlá témata, pravicový extremismus, a zaměřila by se na definování znaků, tak zjistíme, že autoři různých knih se v tomto rozcházejí, ale lze určit, že definování těchto znaků se dělí

⁴ Ukrajina: Žádost o členství v EU. *Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/enlargement/ukraine/>

⁵ FTOREK, Jozef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada, 2017. s. 160. ISBN 978-80-271-0605-9.

⁶ FTOREK, Jozef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada, 2017. s. 162. ISBN 978-80-271-0605-9.

⁷ Přestřelka v Mukačevu zasadila Pravému sektoru těžkou ránu, říká ukrajinkistka. *Lidovky.cz* [online]. 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/prestrelka-v-mukacevu-zasadila-pravemu-sektoru-tezkou-ranu-rika-ukrajinkistka.A150713_170948_In_zahranici_msl

na kvantitativní, kvalitativní a smíšené. Mezi znaky pravicového extremismu patří: extrémní nacionalismus, etnocentrismus, antikomunismus, antiparlamentarismus, antiplurarismus, militarismus, jiné smýšlení o fungování práva a pořádku, požadavek silného vůdce či vedení, antiamerikanismus, kulturní pesimismus, dále pak xenofobie a rasismus. Tyto znaky však nemusí splňovat všechny pravicově extremistické skupiny, avšak co je všechny ve většině případů spojuje je xenofobie a hierarchické uspořádání s prvky autoritářství tj. Jeden vůdce, či jedno vedení.⁸

Dalším nesporně velmi důležitým pojmem je nacionalismus, který sám o sobě, může být vnímán jako pozitivní ideologie, neboť napomohl k utvoření národních států v Evropě, v 19. a 20. století a později ve světě. Tento směr napomohl k utvoření státu na základě společné historie, kultury, etnického složení a v některých případech i národnostního vyznání.⁹

Problémem nacionalismu je, že vedl k mnohým agresivním jednáním buď jednotlivců, skupin nebo celých států. U státu je potřeba rozeznávat, zda se u nich platí exkluzivní, či inkluzivní pojetí národa. Exkluzivní pojetí spočívá ve vymezení, že národ spojuje pouze společná identita, tudíž společní předci a to znamená, že kdokoliv mimo jejich společenství je nepřijatelný. Inkluzivní pojetí odmítá důležitost genetické podobnosti a jako stěžejní bere pojem občanství. Zde lze spatřovat rozdíl mezi nacistickým Německem a fašistickou Itálií (čistota krve/silný stát).¹⁰

Toto rozdělení je velmi podstatné i pro současnou situaci na Ukrajině. Je velký rozdíl, mezi vnímáním nacionalistů z 20. století, pro které byl nepřitelem každý Polák, Rus, Maďar, či Žid. Neboť každý ze sousedních států, si chtěl přivlastnit kus území, tehdy ještě formálně neexistujícího ukrajinského státu.¹¹

Do toho nezapadají Židé, ke kterým v té době nenávisť proučila spíše z křesťanské církve. V tomto případě se spíše, než o nacionalismus jedná

⁸ MUDDE, Cass. *The ideology of the extreme right*. [online]. New York: Manchester University Press, 2000 [cit. 2023-02-09]. str. 10-11. ISBN 0-7190-6446-5.

⁹ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 32. ISBN 978-80-7367-098-6.

¹⁰ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 32-33. ISBN 978-80-7367-098-6.

¹¹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 234. ISBN 978-80-7106-409-1.

o náboženský antisemitismus, který byl velmi "populární" již od středověku a hlavním důvodem bylo "zavinění" Židů v usmrcení Božího syna.¹² Toto platí u široké veřejnosti, avšak u současných krajně pravicových politických stran Židé figurují jako nástroj k šíření strachu a nenávisti, zobrazující je jako účastníky na jakémsi "světovém spiknutí", díky kterému mají Židé ovládat celý svět. Tento směr je označen jako "neonacistický antisemitismus".¹³

Současní ukrajínští extrémní nacionalisté jsou ve většině případů zaměřeni především proti Ruské federaci a Rusům, ale také proti Evropské unii, což vychází z rozborů politických programů jednotlivých krajně pravicových stran, které jsou do detailně rozebrány ve třetí kapitole. Velká vlna nevole proti Ruské federaci začala okupací poloostrova Krym a vrcholí současným válečným konfliktem a je to možné vyčíst především z různých projevů Ukrajinců na sociálních sítích, či z jednotlivých konverzací s nimi.

Velkým problémem v rusko-ukrajinských vztazích je jejich rozdílný pohled na jejich historické kořeny. Například Ruská federace považuje Ukrajinu za jakýsi podřadný stát, či dokonce vazalský, u kterého se domnívá, že může zasahovat jak do vnější, tak vnitřní politiky Ukrajinského státu. Velmi problematický je taktéž rozdílný pohled na počátky státu v historii. Ukrajina považuje jako svůj počátek založení Kyjevské Rusy a také proto si převzala jako státní znak "Tryzub" svatého Vladimíra. Zatímco Ruská federace nahlíží na počátky ukrajinské historie až od roku 1991.¹⁴ Na historii a počátky ukrajinského státu se práce zaměřuje v další kapitole.

Ještě je potřeba se pozastavit nad náboženstvím, neboť i přes to, že křesťanství je velmi silné na Ukrajině, tak se v některých skupinách, které by se dali i z tohoto důvodu považovat za extremistické, objevují záliby v pohanských náboženstvích, a to buď v podobě rituálů, tetování, či symbolů.

Co se týče rituálů, tak jako příklad lze uvést shromáždění na začátku roku 2023, se příslušníci Azovu shromáždili, za účelem uctění památky padlých bratrů. Bylo to provedeno tak, že na menší kopec postavili drakkar (vikinská loď),

¹² CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 44. ISBN 978-80-7367-098-6.

¹³ CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. s. 49. ISBN 978-80-7367-098-6.

¹⁴ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 7-8. ISBN 978-80-7106-409-1.

kolem něho byl vytvořen kruh z pochodní a příslušníci Azovu se postavili za pochodně. Pod drakarrem postavili pódium pro vedení, které přednášelo pokřik Azovu, při pokřiku drakkar zapálili (video č. 1 viz. přílohy). Stejným způsobem se bylo ve zvyky loučit s významnými válečníky a vládci ve vikingských.¹⁵ Při zaměření se na tetování, byly jako nejčastěji využívané motivy identifikovány: černé slunce, různé runy, Thorovo kladivo, či vlčí hák podobně jako u ostatních extremistických skupin.¹⁶

¹⁵ 10 Zajímavé vikingské rituály. *My Daily Self Motivation* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://cs.mydailyselfmotivation.com/articles/weird-stuff/10-interesting-viking-rituals.html>

¹⁶ MAREŠ, Miroslav. *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti: manuál pro Policii ČR*. Praha: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky, 2006.

2 Historický exkurz od počátku ukrajinsko-ruské historie přes 20. století až po revoluci na Majdanu roku 2014

Při zpracovávání problematiky současných pravicových extrémistických skupin je zapotřebí pochopení historických okolností a souvislostí, které jejich vzniku předcházely. Tyto souvislosti budou v této kapitole předloženy. Kupříkladu Pravý sektor vzniknul z organizace „Tryzub“ vycházející z historie krajně pravicových osvobozených hnutí z 20. století, a to především z dob Stepana Bandery a Ukrajinské povstalecké armády (dále jen UPA), zatímco například Azov započal svoje aktivity, až po obsazení poloostrova Krym.¹⁷

2.1 Počátky Ukrajinské státu

Ve východní Evropě je dlouhodobě veden spor o to, kdy byly jednotlivé státy ustanoveny, neboť dle pohledu Ruské Federace jejich západní sousedé vznikli až rozpadem SSSR, tj. roku 1991. S tímto tvrzením samozřejmě národní historikové těchto států nesouhlasí. Někteří ukrajinští nacionalisté dokonce přichází s tvrzením, že ruská historie je mnohem kratší než ukrajinská. Jako argument předkládají pozdější vznik Moskvy a Moskevské Rusy, tedy z přelomu dvanáctého století.¹⁸

Zaměří-li se pozornost na vznik Ukrajiny, z obecných znalostí vyplývá, že souvisí se vznikem Kyjevské Rusy, a to z důvodu spojení jejich tehdejšího a dnešního hlavního města. Zajímavostí je že za dob SSSR byl hlavním městem sovětské Ukrajiny vyhlášen Charkov¹⁹, ležící na severo-východně země, blízko Ukrajinsko-ruské hranice, a to především z důvodu toho, aby se na tuto souvislost "zapomnělo". Dalším přímým odkazováním na Kyjevskou Rus jsou podobizny tehdejších vládců Vladimira Velikého či svatého Vladimíra, vládnoucího v letech 980-1015, který je respektován za konečné uznání Kyjeva

¹⁷ Pro Azov. Azov [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://azov.org.ua/pro-nas/>

¹⁸ HISTORIE: Kyjevská Rus je starší než ruská knížectví. *Neviditelný pes* [online]. 2022 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/veda/historie-kyjevska-rus-je-starsi-nez-ruska-knizectvi.A220306_204002_p_veda_wag

¹⁹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 281. ISBN 978-80-7106-409-1.

jako hlavního města a přijetí křesťanství v Kyjevské Rusy²⁰, a poté Jaroslava Moudrého, Vladimírova syna, který rozšířil hranice Kyjevské Rusy až k Baltskému moři a započal stavby mnohých současných kyjevských klášterů, například Kyjevskopočenské lavry.²¹ Tito vládci jsou vypodobeni na současných Ukrajinských bankovkách a mincích.²²

Název Kyjevská Rus si převzala a přeměnila dle svého vkusu nacionálně extremistická skupina Pravý sektor, která tento název přeměnila na Україна-Русь, což by se dalo přeložit jako Ukrajinská Rus a tento nápis se objevuje buď v podobě tetování nebo jako potisk oblečení.²³

Z této analýzy lze pozorovat vzájemný ukrajinsko-ruský šovinistický pohled na společnou historii, kde se z jedné strany tvrdí, že Ukrajinci a jejich historie je tu déle a poté z druhé strany kde Rusové tvrdí, že Ukrajinci jsou označováni za Malorusy, tedy za jakýsi podřadný národ. Pro vyřešení těchto sporů by bylo nejlepší, kdyby obě strany akceptovaly společné kořeny, avšak okolnosti spojené se současným válečným konfliktem nenasvědčují tomu, že k tomu někdy dojde.

2.2 Kozáctví a Bohdan Chmelnický

Mnoho ukrajinských nacionalistů se bere za pokračovatele kozáků a odkazu kozáctví, které oficiálně vzniklo v první polovině šestnáctého století v jihozápadní části Ukrajiny ve městě Sič v dnešní Záporožské oblasti.²⁴ Toto společenství vzniklo za účelem obrany pravoslavného křesťanství proti rozšiřujícímu se vlivu Islámu z jihu. Svojí polohou a jinými politickými událostmi se stali součástí polského státu, kterému pomáhali v mnoha bitvách, ale častá byla i povstání proti polské šlechtě za uznání jejich specifického postavení

²⁰ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 29-30. ISBN 978-80-7106-409-1.

²¹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 31-32. ISBN 978-80-7106-409-1.

²² Grivnja: Banknoti i moneti. *Nacionalnij bank Ukrajin* [online]. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://bank.gov.ua/ua/uah>

²³ Futbolka chorna "RUSICH." *Pravijj sektor* [online]. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <http://ps-right.com/uk/odyag/futbolky/futbolka-chorna-rusych>

²⁴ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 72. ISBN 978-80-7106-409-1.

a pravoslavné víry. Toto jejich specifické postavení mezi několika státy, tj. Moskevským státem, Osmanskou říší a Polským státem jim zajistilo, že se o nich začali vyprávět příběhy a skládat básně. Někteří je označovali a do teď označují za první svobodné a demokratické společenství, což však neodpovídá realitě, neboť kozáci byli především vojenské společenství, a to bylo s demokracií neslučitelné.²⁵

Nejvýznamnějším kozákem se stal Bohdan Chmelnický, který dokázal spojit kozáky za účelem ochrany pravoslavné církve a pomsty proti Polákům. Toto povstání vedlo ke vzniku prvního kozáckého státu na Ukrajině tzv. hetmanátu, který vyplňoval většinu severního území současné Ukrajiny.²⁶ Celkově toto tažení spojené s vraždami Poláků a Židů a na druhé straně, mnoholetá snaha Polska potlačit kozáctvo a uzurpování ukrajinského území vedla k Ukrajinsko-polské nevraživosti, která zaniká až současným Ukrajinsko-ruským konfliktem, kdy se oba řídí pravidlem “nepřítel mého nepřítele je můj přítel“. S odkazem na kozáctví se můžeme setkávat opět v různých tetováních (v podobě zkřížených kozáckých šavlí), potiscích, či kulturních akcích, jako jsou například festivaly konané ve Starých Kodacích ležících u Dnipra, kde se pro veřejnost přibližuje život kozáku, zpívají a tančí se na kozácké písně a také se demonstruje kozácký boj, jejich zbraněmi a oděvy.²⁷

2.3 Ukrajinský nacionalismus na přelomu 19. a 20. století

Před první světovou válkou se Evropou prohnala vlna nacionalismu a s ní i spojená vůle po vytvoření samostatných národních států. Jinak tomu nebylo ani na Ukrajině. Hlavním problémem ale zůstalo tehdy rozdělené území Ukrajiny, které bylo součástí dvou různých hegemonů, Rakouska-Uherska (dále jen R-U) a carského Ruska. Už na přelomu 19. a 20. století začaly vznikat politické strany. Ze studentské iniciativy z Charkovské univerzity vznikla strana Tarasovci (Tarasa Ševčenka), s cílem založit jednotnou svobodnou Ukrajinu. Pak vznikaly také

²⁵ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 95. ISBN 978-80-7106-409-1.

²⁶ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 113-117. ISBN 978-80-7106-409-1.

²⁷ Stari Kodaki: mandrivka v istoriju kozactva. *Dnipro Kultura* [online]. 2020 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://www.dnipro.lib.dp.ua/Stary_Kodaky

politické strany, které nechtěly úplné oddělení Ukrajiny, pouze reformu ve formě konstituční monarchie. V roce 1902 vznikla první ukrajinská nacionalistická strana Ukrajinská lidová strana (UNP) s cílem vybudovat “jednu jednotnou, nedělitelnou, samostatnou, svobodnou a demokratickou Ukrajinu – republiku pracujících lidí”.²⁸ Poté, co carské Rusko prohrálo Rusko-japonskou válku a car byl donucen k založení dумы, ruské obdoby parlamentu, se na chvíli situace uklidnila. Byla ale opět vyostřena z důvodu nerovných volebních práv se situace opět vyostřovala. Tato vlna předválečných požadavků o samostatnost byla vedena především ukrajinskou inteligencí, která kromě samostatnosti přikládala velkou váhu i na vyučování ukrajinštiny na školách.²⁹

Zatímco na Ruskem ovládaném území se řešilo vyučování ukrajinštiny, na území ovládaném R-U se řešil problematický vztah mezi Rusíny a Poláky. Poměr byl v té době přibližně 2,8 milionů Rusínů vůči 3,5 milionů Poláků s tím, že Poláci měli větší zastoupení ve městech. Tím, že Poláků bylo víc, tak i logicky měli v této části R-U větší politický vliv než Rusíni, to se projevovalo i na jazyku, který se vyučoval na školách. Toto jen stupňovalo společnou nenávist. Pokusem o urovnání bylo, že by se oblast Haliče rozdělila na dvě části a vznikl by malý ukrajinský autonomní stát. Ke konci 19. století se Rusíni rozdělili na dvě skupiny: rusofily, zastánce panslavismu, a národovce. Od nich se oddělila Ukrajinská radikální strana jejíž nejvýznamnější postavou byl Ivan Franko. Byla to strana tvořena haličskými intelektuály nespokojenými s prací předešlých dvou stran a tvořili ji především socialisté.³⁰

Otázky ohledně těchto nerovností zůstaly nevyřešeny kvůli první světové válce, ale během války se se měnily projevy ukrajinských nacionalistů podle toho, co jim bylo slibováno od politického vedení jednotlivých hegemonů. Na jedné straně byl malý autonomní stát, na straně druhé bylo spojení celého Ukrajinského státu pod vládou Ruského carství, který zastupoval i Symon Petljura, který vyzýval k vyplnění občanské vlastenecké povinnosti vůči ruskému

²⁸ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN s. 215. 978-80-7106-409-1.

²⁹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 219. ISBN 978-80-7106-409-1.

³⁰ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 224-233. ISBN 978-80-7106-409-1.

státu spojenou se zapojením Rusínů do války proti R-U a Německa. Nabízí se zde otázka, zda jednal ze své svobodné vůle.³¹

Za zmínku ještě stojí vytvoření jednotek Sičových střelců, kteří bojovali na straně Rakouska-Uherska proti Rusům na východní frontě s příslibem vytvoření malého autonomního státu,³² který se však nevyplnil, protože se v té době spíše řešila otázka polské menšiny. K odkazu na Sičové střelce se hlásí také Pravý sektor, pro něž jsou to první novodobí bojovníci proti tzv. „ruským utlačovatelům“. Dokonce se v některých současných písničkách zmiňuje tato skupina. Například v písni, od Орест Лютий (Orest Ljutij), *”Як правильно пиздит кацапа”* což je v překladu *”Jak správně bít kacapa”*. Кacapa je polsko-ukrajinské hanlivé označení pro Rusy. V této písni přesně zní:

”A dělejte svou práci poctivě

Jak to udělal Bandera a Šuchevyč

A před nimi - Petljura s Holodnojarivcami

A před nimi - Hajdamáci a šičovní střelci

Teď je čas to dokázat

Že jste Ukrajinci, svobodní lidé!”³³

2.4 Nacionalismus v průběhu 20. století

Po Velké říjnové socialistické revoluci a Brestském míru na krátkou dobu dokonce vznikla samostatná Ukrajinská lidová republika. Za podpory Německa a R-U, kteří viděli svobodnou Ukrajinu jako potencionálního spojence. Tato podoba Ukrajiny již obsáhla většinu současného teritoria Ukrajiny, až na Lvovskou, Zakarpatskou (součást R-U) a oblast poloostrova Krym. Tento stát však dlouho nevydržel ze dvou hlavních důvodů. Prvním z nich byl, že Německo, které mělo být oporou Ukrajinské státu prohrálo válku a jinou oporu Ukrajinský

³¹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 238. ISBN 978-80-7106-409-1.

³² RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 239. ISBN 978-80-7106-409-1.

³³ Orest Ljutijj - Jak pravilno pizdit kacapa tekst pisni. *PesniHi* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://pesnihi.com/lyrics/o/orest-lyutij/yak-pravilno-pizdit-kaczapa.html>

stát nesehnal. Druhým důvodem byly vnitrostátní rozboje mezi levicovými a pravicovými uskupeními.³⁴

Na západní Ukrajině, která byla pod vládou Rakouska-Uherska vznikla Západoukrajinská lidová republika, která měla “zabezpečit” Lvov, aby se nestal součástí nového Polského státu, i přes úspěšné obsazení Lvova Šičovými střelci, ho pak museli opustit, neboť byli vyhnáni polskou armádou.³⁵

Kvůli neschopnosti ukrajinských nacionalistů, především Petruševyče, jenž bral Poláky jako úhlavní nepřátele, vyslechnout si návrhu Józefa Pilsudského pro vytvoření Ukrajinsko-polské federace za účelem obrany proti Rusku, byla Ukrajina brzy podmaněna bolševiky. I přes pozdější vojenskou pomoc Polska, které bylo docíleno územními ústupky se Ukrajinu již nepodařilo osvobodit, veškeré tyto snahy skončila Řižská mírová smlouva, při níž Polsko uzavřelo mír s bolševiky.³⁶

Bylo to především způsobené ukrajinsko-polskou nedůvěrou, která sahala až do 17. století, do dob dříve zmíněného Bohdana Chmelnického, a ještě k tomu nyní posílenou polsko-ukrajinskou válkou o oblast Haliče. Vlastně by se neúspěch tehdejších nacionalistů mohl shrnout v jejich neschopnosti určit, kdo je jejich úhlavní nepřítel, zda je to Polsko nebo Rusko.

Po neúspěšném pokusu o vytvoření nezávislé Ukrajiny se v Berlíně roku 1927, začala tvořit jednotná Organizace ukrajinských nacionalistů (dále jen OUN) kterou podpořila ukrajinská vojenská organizace (dále jen UVO), která se stala její vojenskou součástí. Před založením OUN se UVO účastnila boje o západoukrajinskou lidovou republiku a o “osvobození“ Lvova, teroristických akcí na Haliči, například ničení železniční, telefonní i telegrafní sítě nebo útočila na policejní stanice a také provedla neúspěšný pokus o atentát na Józefa Pilsudského, tehdejšího prezidenta Polska. Cílem OUN byl “ukrajinský nezávislý sjednocený stát“ na “ukrajinských etnografických územích“. Dle jejich představ měla státní ideologie vycházet z ukrajinského integrálního nacionalismu, tato ideologie připomínala italský fašismus spojený s korporatismem. OUN počítala

³⁴ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 250-256. ISBN 978-80-7106-409-1.

³⁵ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 258. ISBN 978-80-7106-409-1.

³⁶ V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). s. 38. ISBN 978-80-200-3086-3.

s expanzivní politikou, aby spojila opravdu všechny etnické Ukrajince a vyhošťováním "nebezpečných" národnostních menšin, což pro ně byly především Poláci a Rusové.³⁷

Zde se dostáváme k nejvýznamnější a nejspíše i nejznámější postavě ukrajinského nacionalismu, a to ke Stepanu Banderovi. Stepan byl z tzv. "druhé generace" ukrajinských nacionalistů, kteří byli příliš mladí na to, aby se účastnili prvního boje za nezávislou Ukrajinu před a v průběhu první světové války, ale byli tím silně ovlivněni. Bandera se narodil roku 1909 ve vsi Staryj Uhryniv, kde má dodnes sochu. Jako mladý byl členem Nacionální organizace ukrajinských skautů "Plast" a také se angažoval v místní organizaci "Prosvity", na kterou přímo dnes navazuje Pravá Mládež (Права Молодь) která je součástí Pravého sektoru.³⁸

V roce 1929 vstoupil do OUN a od roku 1933 byl jejich vedoucím (providnykem) na západní Ukrajině. Bandera společně s Romanem Šuচেvyčem stáli za mnohými sabotážními akcemi a napadenými bankami k obstarání si prostředků ve třicátých letech. Je nutno podotknout, že při těchto akcích zemřelo mnoho nevinných civilistů. Reakcí Polska, na tyto akce byly "pacifikační akce" v ukrajinských vesnicích, při kterých především trpěli nevinní civilisté. Dále stál Bandera se Šuচেvyčem za atentátem na sovětského konzulátního pracovníka ve Lvově. Tento útok si ospravedlňovali pomstou za sovětským svazem řízený hladomor na Ukrajině z let 1932-1933. Bandera byl zatčen a odveden do vězení den před provedením atentátu na polského ministra vnitra Bronislava Pierackiego. Důvodem byly již výše zmíněné "pacifikační akce".³⁹

Banderův prvotní rozsudek smrti byl později pozměněn na doživotní vězení, ze kterého se Bandera dostal po propuštění na počátku druhé světové války, poté měl přislíbit pomoc nacistům proti Moskvě pod podmínkou vytvoření svobodné Ukrajiny. Po úspěšném atentátu na vůdce OUN Jevhena Konovalce, došlo k rozkolu v OUN na dvě frakce melnykovce OUN(m), spoléhající na německou pomoc, a banderovce OUN(b), kteří chtěli dosáhnout samostatnosti

³⁷ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 309-310. ISBN 978-80-7106-409-1.

³⁸ Prava Molod. *Pravijj sektor* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/prava-molod>

³⁹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 311-312. ISBN 978-80-7106-409-1.

Ukrajiny spíše svépomocí. Bandera byl v roce 1941 zatčen gestapem za vyhlášení vedením OUN aktu obnovení ukrajinské státní suverenity. Zbytek války strávil Bandera v německém koncentračním táboře Sachsenhausen. Propuštěn byl až v roce 1944, když se ho nacisté pokusili využít ke zmobilizování ukrajinských nacionalistů proti postupující Rudé armádě, to měl však odmítnout.⁴⁰

Pokud docházelo, k nějaké kolaboraci s nacisty na konci války, tak to bylo pouze ze stran menších vojenských útvarů, nikoliv ze strany centrálního vedení OUN, či UPA, pravdou však je, že ukrajinským nacionalistům byli sympatičtější spíše nacisté než Sověti, proti kterým bojovali až do padesátých let.⁴¹ Zbytek Banderovi rodiny byl perzekuován buď komunisty nebo nacisty a v roce 1959 byl Bandera zabit agentem KGB v Mnichově, kde spolupracoval se západními tajnými službami.⁴²

Pohled na Stepana Banderu na Ukrajině je velmi rozdílný, někteří ho považují za hrdinu osvobozenického boje, jiní za nacistu. Dle výzkumu Interfax Ukraine vyplývá, že v roce 2022 ho 49,6 % (2021 - 31,1 %) respondentů považovalo za spíše pozitivní postavu, 11,1 % (2021 - 31,7 %) za spíše negativní, 19,4 % ani negativní ani pozitivní, 1,8 % o něm nikdy neslyšelo a 18,1 % nedokázali s určitostí odpovědět. Největší podporu má na západě země, kde ho za pozitivní osobu vnímá 72,7 % a nejmenší na jihu, kde je vnímán pozitivně pouze z 19,5 %.⁴³ Pro porovnání jsou dodány i data z roku 2021. V současné době je velmi populární příseň "Батько наш - Бандера", v překladu je to "Náš otec - Bandera". Pro sovětskou a nyní i ruskou propagandu to byl a je

⁴⁰ V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). s. 512-514. ISBN 978-80-200-3086-3.

⁴¹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 354. ISBN 978-80-7106-409-1.

⁴² V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). s. 514. ISBN 978-80-200-3086-3.

⁴³ Majzhe polovina opitanikh ukrainciv vvazhajut dijalnist Stepana Banderi skorishe pozitivnoju dlja Ukrajinu. *Interfax Ukraine* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://interfax.com.ua/news/general/865329-amp.html?fbclid=IwAR3eMmr0vpaE1b1JSonr3OUVcX0NndwL1H1qD3DBW0s8QhZWXIZhP4FU7X4>

zapřísáhlý nepřítel. To se projevuje i v současné době, kdy jsou ukrajinští patrioté, či extrémisté označováni za tzv. Banderovce.⁴⁴

Po úspěšném atentátu na Banderu, ukrajinský nacionalistický boj utichl a probouzel se až v sedmdesátých letech prostřednictvím ukrajinských spisovatelů, umělců a studentů.⁴⁵ Tento tichý boj, spojen s oslabujícím Sovětským svazem dospěl k tomu, že roku 1991 vznikla samostatná Ukrajina, která byla po celostátním referendu uznána i celosvětovými mocnostmi. Zajímavostí je, že Ruská federace uznala nezávislost dokonce dříve než USA.⁴⁶

⁴⁴ ANALÝZA: Ukrfašisti, banderovci a ruská propaganda. *Novinky.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/valka-na-ukrajine-analyza-ukrfasisti-banderovci-a-ruska-propaganda-40391283>

⁴⁵ V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). s. 626. ISBN 978-80-200-3086-3.

⁴⁶ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 397. ISBN 978-80-7106-409-1.

2.5 Od vzniku samostatné Ukrajiny až po Euromajdan z roku 2014

Ukrajina se podílela na založení Společenství nezávislých států (SNS), společně s Běloruskem a Ruskou federací, ze které formálně vystoupila až v roce 2018, avšak svoji činnost tam ukončila mnohem dříve. SNS sdružuje bývalé sovětské republiky v rámci hlavně bezpečnostních a obchodních záležitostech. V současné době takto sdružuje 9 postsovětských republik.⁴⁷

Netrvalo dlouho a mezi Ukrajinou a Ruskem se začala řešit otázka poloostrova Krym, především v ruské dumě, na kterém měli Rusové přístav pro svoji černomořskou flotilu. Samotné referendum o vzniku samostatné Ukrajiny na Krymu dopadlo nejtěsnějším rozdílem, s tím, že pouze 57 % hlasujících bylo pro připojení k Ukrajině. Tento problém se podařilo vyřešit smlouvou o pronájmu Sevastopolského přístavu černomořské flotile.⁴⁸

Počáteční problémy ukrajinské politiky spočívaly v neschopnosti dohodnout se na delší dobu na fungující vládě, kupříkladu za doby prezidentského mandátu Leonida Kravčuka, prvního prezidenta, který byl v úřadu pouze dva a půl roku se vyměnili 4 premiéři. Kravčukovým problémem bylo, že začal být aktivní, až ke konci svého volebního období, kdy se mu podařilo dohodnout Budapešťské memorandum, které zajišťovalo od USA a Ruské federace respektování ukrajinské nezávislosti a suverenity tehdejších hranic, výměnou za to, že se Ukrajina zbaví jaderných zbraní.⁴⁹

Toto memorandum bylo dlouho vnímané jako pozitivní, až do okupace Krymu a následné invaze ruské armády na území Ukrajiny, na což dnešní politici, a hlavně pravicový nacionalisté poukazují jako na chybu a tvrdí, že pokud by měla Ukrajina jaderné zbraně, tak by to zabránilo ruské invazi.⁵⁰

⁴⁷ O Sodruzhestve Nezavisimyykh Gosudarstv. *Ispolnitel'nyy Komitet Sodruzhestva Nezavisimyykh Gosudarstv* [online]. [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://cis.minsk.by/about-cis>

⁴⁸ Russia, Ukraine Report Agreement on Black Sea Fleet. *Los Angeles Times* [online]. 1997 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1997-05-29-mn-63737-story.html>

⁴⁹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 404. ISBN 978-80-7106-409-1.

⁵⁰ Ukraine Gave Up a Giant Nuclear Arsenal 30 Years Ago. Today There Are Regrets. *The New York Times* [online]. 2022 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/02/05/science/ukraine-nuclear-weapons.html>

Po Kravčukovi nastoupil do úřadu Leonid Kučma, za jehož vlády měla silné slovo levice a země se spíše ubírala proruským směrem. To se mělo změnit nástupem Viktora Juščenka, který byl spoluorganizátor tzv. Oranžové revoluce. Juščenko byl pravicovým a silně prozápadním politikem, který sliboval zakročení proti korupci a přiblížení NATO a EU, což nebylo vítáno Ruskou federací.⁵¹

Juščenko je vnímán jako kontroverzní politik, především ze dvou důvodů. Prvním byl, že vyzíval své občany a historiky k tomu, aby vojáky UPA a ukrajinské rudoarmějce brali jako společné bojovníky za svobodnou Ukrajinu. Druhým bylo, že před koncem svého mandátu posmrtně vyznamenal Stepana Banderu "Hrdinou Ukrajiny", což je nejvyšší státní vyznamenání Ukrajiny. Toto rozhodnutí vyvolalo vlnu nevole jak v Polsku, tak i na východní Ukrajině.⁵²

Juščenko zklamal veškeré naděje jeho voličů, což způsobil především jeho rozpory s tehdejší premiérkou Julií Tymoškou. Z tohoto důvodu prohrál volby, ve kterých se stal vítězným proruský Viktor Janukovyč přibližně o 3 % před Julií Tymoškou.⁵³

Janukovyčova politika Ukrajinu stále více oddalovala od západního světa a opět přibližovala k Rusku, což bylo ve společnosti vnímáno velmi negativně a v roce 2013 to vyústilo ve studentský protest na kyjevském náměstí Majdanu nezávislosti, který přerostl v několika měsíční krvavý protest a pouliční boje, které si vyžádaly přes dvě stě mrtvých, někteří z nich jsou v současnosti označováni jako Nebesna sotňa (nebeská stovka). Protesty skončily v únoru následujícího roku vyhnáním Viktora Janukovyče a svržením jeho vlády. Proevropský směr Ukrajiny vyústil anexí Krymu, bojovými operacemi na Donbase, a nakonec plnohodnotnou rusko-ukrajinskou válkou v roce 2022.⁵⁴

⁵¹ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 415. ISBN 978-80-7106-409-1.

⁵² RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 416. ISBN 978-80-7106-409-1.

⁵³ Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi: Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi Prezidenta Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2010 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/protokol_cvk_17012010.pdf

⁵⁴ RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. s. 417-424. ISBN 978-80-7106-409-1.

3 Základní ukrajinská krajně pravicová hnutí a jejich projevy

Ve třetí kapitole bude pozornost věnována krajně pravicovým hnutím a polovojenským skupinám nacházejícím se na území Ukrajiny. Dané skupiny lze dělit na politická a vojenská. Pověštinou se jedná o kooperaci mezi těmito stranami. Politické, nejsou tak populární, to dokazují i jejich špatné výsledky ve volbách, jak parlamentních, tak i prezidentských. Vojenská uskupení jsou už populárnější díky vojenským úspěchům. Tato část se zaměřuje na vývoj jednotlivých hnutí a na jejich projevy.

3.1 Prapor Azov

Nejznámější skupinou, především i kvůli ruské propagandě, je kontroverzní jednotka Národní gardy se základnou v Mariupolu. Tato jednotka je vnímána médii dvojitým pojetím, buď jako elitní jednotka ukrajinské armády nebo jako “Nový Talibán” pro pravicové extremisty z celého světa. Útvar vznikl původně jako dobrovolnický útvar, s kořeny v radikální skupině fotbalových fanoušků klubu FC Metalist Charkiv. Tato skupina se nazývala Sekt 82. Útvar se zapojil do bojů již v roce 2014 v Charkově, kde v pouličních bojích čelil proruským aktivistům a separatistům.⁵⁵

Při osvobození charkovské budovy regionální správy z nich byla vytvořena, na základě nařízení ministerstva vnitra, jednotka sebeobrany s označením “Hlídková policie pro zvláštní účely – Východní sbor.” V té době čelila ukrajinská armáda velkým problémům s podfinancováním způsobeným především velkou mírou korupce. Ukrajina byla v té době až na 142. místě korupčního žebříčku dle CPI.⁵⁶ V tu chvíli byly dobrovolnické polovojenské oddíly výbornou a vítanou variantou, jak vyplnit nedostatky v armádě i přes pravicově extremistické pozadí těchto skupin. Po rozpuštění této sebeobranné jednotky

⁵⁵ BATALON «AZOV». *Tribunal* [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://tribunal.ru/organizations/batalon-azov>

⁵⁶ Corruption Perceptions Index: Ukraine. *Transparency International* [online]. 2014 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2014/index/ukr>

v Charkově v květnu 2014 vznikl, se souhlasem Ministerstva vnitra, "Prapor Azov" pod vedením Andrije Biletského, kontroverzního vůdce praporu, který v roce 2010 prohlásil: „Údělem Ukrajiny je stanout v čele bílé rasy během poslední křížové výpravy proti podlídem, jimž vládou Semité.“⁵⁷

Zajímavostí je, že Azov byl zpočátku financován židovským miliardářem lhorem Kolomojským. Tato skutečnost byla kritizována pravicově extremistickou evropskou scénou, která to brala jako zradu a mnozí z nich se následně přidali na ruskou stranu.⁵⁸

Co se týče politické ochrany, ta byla z počátku zajišťována Olehem Ljaškem z pravicově-populistické strany „Radikální strana“ a tehdeším ministrem vnitra Arsenem Avakovem. Z počátku jádro praporu Azov tvořili pravicoví extremisté, kteří tvořili okolo 10 až 20 % a byl atraktivní i pro extremisty z Evropy, například z Itálie, Skandinávie, Německa i dalších.⁵⁹ Jedním z nich byl kupříkladu náborář Francesco Saverio Fontana, který přes spolupráci s Misanthropic Division, což je nadnárodní pravicově extremistická skupina spojující například ukrajinsko-portugalskou pravicovou scénu, dokázal rekrutovat nové zahraniční dobrovolníky do praporu Azov.⁶⁰

Dalším problematickým faktorem byl jejich znak, kterým byl vlčí hák a černé slunce, které jsou spojovány s nacistickým okultismem.⁶¹ Avšak po zařazení Azova pod ukrajinskou Národní gardu byl znak pozměněn, s tím, že bylo černé slunce odstraněno a vlčí hák byl nakloněn o 45 stupňů (viz. obrázek

⁵⁷ Ukraine's National Militia: 'We're not neo-Nazis, we just want to make our country better'. *The Guardian* [online]. 2018 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/13/ukraine-far-right-national-militia-takes-law-into-own-hands-neo-nazi-links>

⁵⁸ A far-right battalion has a key role in Ukraine's resistance. Its neo-Nazi history has been exploited by Putin. *CNN* [online]. 2022 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2022/03/29/europe/ukraine-azov-movement-far-right-intl-cmd/index.html>

⁵⁹ A far-right battalion has a key role in Ukraine's resistance. Its neo-Nazi history has been exploited by Putin. *CNN* [online]. 2022 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2022/03/29/europe/ukraine-azov-movement-far-right-intl-cmd/index.html>

⁶⁰ MACKENZIE, Alex a Christian KAUNERT. *Radicalisation, Foreign Fighters and the Ukraine Conflict: A Playground for the Far-Right?* [online]. 2021 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2076-0760/10/4/116>

⁶¹ MAREŠ, Miroslav. *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti: manuál pro Policii ČR*. Praha: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky, 2006. s. 28.

č. 1). Podle současného výkladu má být znak spojením dvou písmen, I a N, které mají být iniciály pro slova "Idea Nacii" tj. myšlenka národa.⁶²

Po osvobození Charkova se Azov přesunul k Mariupolu, který dopomohl osvobodit a určil si ho jako svojí základu. Po těchto úspěších byl přesunut dál na frontu, avšak tam se prokázalo, že jejich zkušenosti jsou více uplatnitelné v městské zástavbě než na frontě, a po stížnostech od spolubojovníků byli staženi zpět do Mariupolu. V listopadu roku 2014 byl na základě rozhodnutí ministra vnitra Avakova prapor Azov začleněn do Národní gardy pod označením "Vojenská jednotka 3057 - Oddělení zvláštních operací".⁶³ To bylo velmi důležité v jejich "očišťovacím" procesu, neboť díky této reorganizaci se cesty příslušníků Azovu rozešly dvěma směry, politický a vojenský směr. Například jednou z reakcí bylo, že v roce 2016 si bývalý velitel Andrij Biletskyj, založil politickou stranu „Narodnij korpus“, v překladu Národní sbor.⁶⁴

Současný velitel Azovu Denis Prokopenko se od těchto pravicově extremistických kořenů distancuje a říká, že nyní s tím už Azov nemá nic společného a označuje "azovce" pouze za bojovníky za svobodnou Ukrajinu.⁶⁵ Prezident Zelenskyj na obhajobu Azovu tvrdí, že od dob začlenění pluku Azov do struktur armády, tak ti, jenž se chtěli politicky angažovat Azov opustili a pro armádu jsou jakékoliv projevy extremismu nepřípustné a jsou pod jeho neustálým dozorem a dozorem jeho týmu.⁶⁶

Po začlenění Azova k Národní gardě se již, po povýšení na pluk, Azov účastnil důležitých bitev na Donbasu například Širokyne, Pavlopil a Kominternove⁶⁷, avšak po uzavření Minských dohod se soustřeďoval především na opevňování Mariupolu a bojů se až na výjimky neúčastnil. Kvůli

⁶² Pluk Azov vzešel z krajní pravice, radikálů se postupně zbavoval. Nyní platí za významnou jednotku. *I Rozhlas* [online]. 2022 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/valka-na-ukrajine-rusko-pluk-azov-krajni-pravice-vojenska-jednotka_2204270615_aur

⁶³ OZSP "Azov": 8 rokiv borotby, zvytyahy i virnosti. *Natsionalna Hvardiia Ukrainy* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://ngu.gov.ua/8-rokiv-borotby-zvytyagy-i-virnosti-azov/>

⁶⁴ National Corps - Political Party. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/dossiers/groups/national-corps-political-party>

⁶⁵ A far-right battalion has a key role in Ukraine's resistance. Its neo-Nazi history has been exploited by Putin. *CNN* [online]. 2022 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2022/03/29/europe/ukraine-azov-movement-far-right-intl-cmd/index.html>

⁶⁶ Zelensky: Azov Battalion is part of Ukrainian army, has nothing to do with politics. *Interfax Ukraine* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/828874.html>

⁶⁷ Pro Azov. *Azov* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://azov.org.ua/pro-nas/>

kontroverznímu znaku a tetováním s nacistickou, či nordickou tematikou na některých jednotlivcích⁶⁸ bylo hnutí pod neustálým útokem ruské propagandy a tato skupina také přispěla k vytvoření důvodů k invazi a takzvané "denacifikaci" Ukrajiny v roce 2022.

U této skupiny můžeme pozorovat asi největší zálibení v nordických znameních a rituálech ze všech ostatních ukrajinských krajně pravicových hnutí. Takovým pomyslným vyvrcholením této inspirace lze pozorovat v rituálu, který Azov uspořádal na začátku roku 2023 na Den uctění mrtvých. Obraz tohoto rituálu je již popsán na konci první části práce. Na menší vyvýšenině stojí hořící drakkar, pod ním je pódium s vedením a okolo toho vytvořili příslušníci Azovu kruh z pochodní a lidí. Na pódiu stojí vedení a přednáší k obecenstvu Azovský pokřik, který zní vždy předtím, než jsou příslušníci Azovu nasazeni do boje (viz. video č. 1). Tento pokřik v překladu zní:

"Ukrajino, Matko hrdinů, sestup do mého srdce, zaplav mě bouří kavkazského větru, šumem karpatských potoků, bitvami slavného dobyvatele otce Chmela, triumfem a zvukem děl revoluce, radostným bzučením Sophiiných zvonů. Kéž se v Tobě znovuzrodím, zazářím ve Tvé slávě, protože jsi celý můj život, protože jsi celé mé štěstí. Zavolej mě chřestěním řetězů, vrzáním šibenice v šeru jitra, přines mi nářky mučených ve sklepích a vězeních a ve vyhnanství, aby má víra byla žulovou, aby elán a síla rostla, že směle půjdu do boje, jako šli Hrdinové pro Tebe, pro Tvou slávu, pro Tvé Svaté Ideje; pomstít hanbu otroctví, poslanou čest, hloupost Tvých katů, nevinnou krev zavražděných v Bazaru, Krutech, v Kingiru a Vorkutu, hrdinskou smrt hrdinů Ukrajinského národa, Ukrajinskou národní revoluci - plk. Jevhena Konovalcja, Basarabovoj, Golovinskoho, Šuchevyča, Bandery a slavná smrt Danylyšyna a Bilase a tisíce dalších nám neznámých, jejichž kosti jsou rozházené nebo tajně zahrabané. Spal všechnu slabost v mém srdci životodárným ohněm. Neznám strach, nevím, co je to váhání. Posiluj mého ducha, zatvrzuj mou vůli, přebývej v mém srdci! Ve věznicích a těžkých chvílích podzemního života jsem vyrostl do čistých hodností.

⁶⁸ Pluk Azov. Mezi svastikou a touhou po svobodě. *Reportér* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/g/i5Zk9/pluk-azov-mezi-svastikou-atouhou-po-svobode>

*V řadách těch, dej mi najít sladkou smrt, smrt v mukách pro Tebe. A já se rozpustím v Tobě a budu žít navždy v Tobě, věčná Ukrajina, mocná a celistvá!*⁶⁹

Původ pokřiku pochází z modlitby ukrajinského nacionalisty, vzniklé ve třicátých letech 20. století a autorem je Osip Masčak. Tento pokřik měl znát každý zájemce o vstup do OUN z paměti.⁷⁰ Zajímavostí je, že z dlouhodobého pozorování vyplývá, že pokud Azov zveřejňuje někde svá videa s tímto pokřikem, tak zazní pouze první a třetí sloka. Tudíž není možné s určitostí říct, zda druhou neužívá a tím pádem se nehlásí k ukrajinským nacionalistům z dvacátého století nebo ji užívá skrytě.

3.1.1 Azovské projevy a aktivity

Azov figuruje ve zprávě OSN pojednávající o porušování lidských práv v roce 2016 od února do května. Objevuje se tam ve čtyřech případech, ve kterých se příslušníci Azovu dopouštěli znásilňování, rabování a také mučení zajatců předtím, než byli předáni SBU (Služba bezpečnosti Ukrajiny).⁷¹ Někteří příslušníci pluku Azov jsou obviňováni z útoků na romské osady, jejichž počet se od roku 2016 znatelně zvýšil.⁷²

Dále figurují v zahraničních médiích jako shromaždiště pravicových radikálů z Evropy i ze světa, kterým poskytují výcvik a zkušenosti s bojem, avšak neexistují žádné důkazy o účelovém ovlivňování k nastolení jiného režimu v zemích těchto zahraničních dobrovolníků.⁷³ Azov však prokazatelně, tedy alespoň jeho politická odnož, spolupracovala s americkými pravicovými extrémisty, jako je například Jared Taylor. S těmito zahraničními extrémisty se

⁶⁹ Molytva ukraïnskoho natsionalista. *Nashi Heroi - arkhiv materialiv i fotohrafii OUN-UPA* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <http://kray.ridne.net/node/306>

⁷⁰ Pravylnyk natsionalista. *Banderivets* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <http://banderivets.org.ua/pravylnyk-natsionalista.html>

⁷¹ Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2016. *United Nations: Office of the High Commissioner for Human Rights* [online]. 2016 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/UA/Ukraine_14th_HRMMU_Report.pdf

⁷² Pluk Azov: Elita ukrajinské armády, nebo „nový Tálíbán“?. *Seznam Zprávy* [online]. 2022 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/magazin-historie-pluk-azov-elita-ukrajinske-armady-nebo-novy-taliban-195666>

⁷³ MACKENZIE, Alex a Christian KAUNERT. *Radicalisation, Foreign Fighters and the Ukraine Conflict: A Playground for the Far-Right?* [online]. 2021 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2076-0760/10/4/116>

scházejí na různých koncertech White power hudby, jako byl například koncert Awakening II konaný ve Finsku nebo na festivalu Asgardsrei konaný na Ukrajině, spolupřádaným Azovem.⁷⁴

Azov také organizuje dětské a militantní letní kurzy, v rámci tzv. "vlasteneckého centra", které bylo založeno v roce 2017⁷⁵ při, kterých dochází k ovlivňování v politickém smýšlení a přípravě na potencionální "těžkou realitu". Poté tyto kempy slouží případnému verbování potencionálních nových členů, které pak při možném zájmu vezmou na speciální výcvik, například na Vojenskou školu jménem plk. Jevhena Konovalcja, školu určenou pro seržantské hodnosti. Ukázka z této školy je dostupná na platformě Youtube (viz. video č. 2).

Z této analýzy se jeví, že i přes snahy ukrajinské vlády vyčistit toto hnutí od radikálů se určitě najdou tací, kteří mají neonacistické, či fašistické vidění světa a doufají ve velkou světovou revoluci vedenou bílou rasou, kde přežijí pouze "silné" národy. Tito jedinci jsou užiteční v boji proti Ruské federaci, avšak je otázkou, co se stane s touto jednotkou po konci války, neboť kvůli reorganizaci a válce již přišli o velkou část pravicově extremisticky smýšlejících členů.

3.1.2 Politická kariéra Andreje Biletského

Jednou z významnějších osob ukrajinské pravicově extrémistické scény je Andrej Biletskyj. Biletskyj se narodil Charkově tamější významné rodině, vycházející z významného kozáckého rodu. Již v ranném dětství vykazoval patriotické směřování viditelné například na vyvěšení ukrajinské vlajky se svými spolužáky na budově jejich školy. Když Biletskyj končil na Historické fakultě Charkovské univerzity, tématem jeho závěrečné práce byla působnost ukrajinské povstalecká armáda (dále jen UPA).⁷⁶

⁷⁴ En nationalsocialistisk black metal-festival i Kiev er meget mere end bare musik. *POV International* [online]. 2018 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://pov.international/militant-black-metal-i-denne-weekend-samles-hojreekstremister-fra-hele-verden-i-kiev/>

⁷⁵ 'I want to bring up a warrior': Ukraine's far-right children's camp – video. *The Guardian* [online]. 2017 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/video/2017/sep/04/i-want-to-bring-up-a-warrior-ukraines-far-right-childrens-camp-video>

⁷⁶ Andrej Bileckij. Kak vojna prevratila polituznika v komandira batalona Azov. *New Voice* [online]. 2014 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://nv.ua/publications/andrey-bileckiy-kak-voyna-prevratila-polituznika-v-komandira-batalona-azov-17031.html>

Po dostudování byl zadržen při protestu proti tehdejšímu prezidentovi Kučmovi. Po propuštění se stal vedoucím charkovského oddělení politické organizace Tryzub, což je krajně pravicová organizace odkazující se na přímé pokračování politiky Stepana Bandery založená v 1993 Dmytrem Jarošem, v současné době bývalým velitelem Pravého sektoru. Tato organizace je více rozebraná v další části práce. Dále byl Biletskyj členem Sociálně-nacionalistické strany Ukrajiny (dále jen SNPU), zaniknuvší v roce 2004 přeměnou na hnutí Svoboda.⁷⁷

Po této změně Biletskyj vystupuje ze strany a zakládá si stranu Patrioti Ukrajiny, která měla za cíl šířit myšlenku ukrajinského nacionalismu na východě Ukrajiny.⁷⁸ V roce 2006 se strana účastnila voleb do parlamentu, avšak neúspěšně se ziskem pouhých jedenácti tisíc hlasů, což činilo pouhých 0,04 %.⁷⁹ V roce 2011 byl Biletskyj zadržen a poslán do vazby kvůli obvinění z trestného činu loupeže. Ve vazbě byl, až do svého propuštění v roce 2014 po událostech tzv. "Euromajdanu", kdy byli propuštěni všichni političtí vězni. Po propuštění 5. května 2014 zakládá polovojenskou jednotku "prapor Azov"⁸⁰ ve které figuroval jako velitel pouze do října téhož roku, neboť se jako nezávislý kandidát za volební okrsek 217. dostal do ukrajinského parlamentu. Za důvod jeho zvolení lze, i dle pozdějších analýz volebních úspěchů krajně pravicových, označit především to, že podpora krajně pravicových politiků a stran vzešla především z okupace poloostrova Krym a bojových operací v oblasti Donbasu, přičemž Biletskyj těžil i z tehdejší popularity pluku Azov.

V roce 2016 ze strany Patrioti Ukrajiny vzešla strana „Narodnij Korpus“ (Národní sbor), jejímž vůdcem byl zvolen právě Biletskyj (znak viz. obrázek č. 2). Mezi hlavní programové body Národního sboru patří negativní vztah k EU a NATO s tím, že větší naději vidí v tzv. Baltsko-černomořským svazu, který měli tvořit státy východní Evropy a to Polsko, Ukrajina, Bělorusko a pobaltské státy.

⁷⁷ National Corps - Political Party. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/dossiers/groups/national-corps-political-party>

⁷⁸ Andrej Bileckij. *Kak vojna prevratila polituznika v komandira batalona Azov*. *New Voice* [online]. 2014 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://nv.ua/publications/andrey-bileckiy-kak-voyna-prevratila-polituznika-v-komandira-batalona-azov-17031.html>

⁷⁹ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2006 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_cvk_2006.pdf

⁸⁰ Pro Azov. *Azov* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://azov.org.ua/pro-nas/>

S touto myšlenkou přišel již v roce 2015 současný polský prezident Andrej Duda.⁸¹ Dalšími programovými body jsou vybudování zdi na hranicích s Ruskou federací, celková privatizace strategicky významných objektů, jakými byly například uhelné doly na východě země a udělení ukrajinského občanství všem zahraničním dobrovolníkům bojujících na straně Ukrajiny.⁸²

"Narodnij korpus" v roce 2017 zformoval tzv. "Národní družinu" jako svoji novou polovojenskou pouliční jednotku za účelem dopomáhání policii v udržování pořádku, pravdou však je, že "Národní družina" se stala nejaktivnější krajně pravicovou skupinou, která pravidelně napadá levicově orientované skupiny, například příslušníky ANTIFA dále příslušníky LGBT+ komunity a feministky. Také jsou zaznamenány útoky na menšinové etnické skupiny, především na Romy. Celkově se "Národní družina" dopustila 26 nenávisně motivovaných útoků z celkového počtu 123 případů vykonaných v roce 2021.⁸³

V roce 2019 se Biletskyj rozhodl nekandidovat na prezidenta a zároveň nepodpořil žádného kandidáta, s odůvodněním, že prioritou pro něj a pro "Národní sbor" je úspěch v parlamentních volbách v červenci téhož roku.⁸⁴ V návaznosti na sepsání tzv. "Nacionalistického manifestu"⁸⁵ o spolupráci v roce 2017 se Národní sbor spojil s Vládní iniciativou Jaroše, Pravým sektorem a Svobodou. Společně tyto strany získali celkem 2,15 % s celkovým ziskem 315 568 hlasů.⁸⁶ Obsadili tak pouze jedno křeslo kvůli preferenčním hlasům. Tento výsledek byl pro ně velký neúspěch, ale bylo to způsobené především jejich programem, který byl proti začlenění do EU a NATO. To lze vidět i na tom, že

⁸¹ Balto-Chernomorskij Sojuz kak alternativa dlja Evropy. 1863X [online]. 2015 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://1863x.com/intermarium/>

⁸² «My namahaiemosia pryity do vlady cherez vybory, khocha maiemo vsiaki mozhlyvosti» — yak «Azov» staie partiieiu. *Hromadske* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://hromadske.ua/posts/my-namahaiemosia-pryity-do-vlady-cherez-vybory-khocha-maiemo-vsiaki-mozhlyvosti-iaak-azov-staie-partiieiu>

⁸³ Ultrapravi konfrontatsii ta nasylstvo u 2021 rotsi. *Marker* [online]. 2022 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/blog/2022/06/03/ultrapravi-konfrontacziyi-ta-nasylstvo-u-2021-roczi/>

⁸⁴ Lider "Natskorpusu" Biletskyi vyrishyv ne yty v prezydenty. *Ukrainska pravda* [online]. 2019 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/01/25/7204866/>

⁸⁵ «Pravyj sektor», «Svoboda» i «Nacional'nyj korpus» pidpysaly manifest pro ob'jednannja zusyl'. *Radio Svoboda* [online]. 2017 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28373730.html>

⁸⁶ Protokol Tsentralnoi Vyorborchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/protokol_zbvo_03082019.pdf

volby vyhrála silně proevropská strana prezidenta Zelenského “Sluha národu“, která od začátku slibovala přiblížení se těmto mezinárodním organizacím.⁸⁷

I přes tvrzení současného velitele pluku Azova Denise Prokopenka, že se pluk oddělil od jejich krajně pravicové minulosti jsou důkazy, že například ještě v roce 2018 měl Biletskyj na azovské základně v Mariupolu novoroční proslov k příslušníkům pluku. Například jedním z členů vedení, Svyatoslavem Palarem, je Biletskyj pořád spatřován jako vůdce pluku, neboť právě Biletskyj je hlavní elementem, který sháněl, a i nadále shání finanční prostředky Azovu.⁸⁸

Ještě před počátkem ukrajinsko-ruské války Biletskyj silně kritizoval dohodu mezi Ukrajinou, Ruskem a Organizací pro bezpečnost a spolupráci a spolupráci v Evropě (OSCE), jenž hledala mírové řešení konfliktu. V roce 2020 se zúčastnil protestů pod záštitou “Hnutí proti kapitulaci”⁸⁹.

Nyní je spíše v pozadí a píše pouze blogy na portálu Ukrajinská pravda.⁹⁰ To však nemění nic na tom, že je bezesporu bezpečností hrozbou jak pro ukrajinskou demokracii, tak i evropskou s tím, že se nebrání výše zmíněné krajně pravicové mezinárodní spolupráci. Velkou proměnou v jeho popularitě a síle bude výsledek současné ukrajinsko-ruské války.

3.2 Pravý sektor

Pravý sektor je krajně pravicová organizace, figurující jako polovojská i politická organizace s přímým odkazem na ukrajinské nacionalisty z dvacátého století. Tento odkaz je možné spatřovat v symbolice, která je užívána příslušníky Pravého sektoru, kupříkladu černo-červený prapor s ukrajinským Tryzubem uprostřed, který je pozměněn mečem stojícím uprostřed. Tento pozměněný znak vychází z periodika OUN „Rozbudova Naciji” tj. Budování národa, který vycházel

⁸⁷ Peredvyborna prohrama partii «Sluha Narodu». *Politychna Partia SLUHA NARODU* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://sluga-narodu.com/program/>

⁸⁸ "Defend the White Race": American Extremists Being Co-Opted by Ukraine's Far-Right. *Bellingcat* [online]. 2019 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2019/02/15/defend-the-white-race-american-extremists-being-co-opted-by-ukraines-far-right/>

⁸⁹ Andrii Biletskyi - Head of the National Corps party. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/dossiers/people/andrii-biletskyi-head-of-the-national-corps-party>

⁹⁰ Blohy Andriia Biletskoho. *Ukrainska pravda* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/bileckyj/>

pravidelně od roku 1928⁹¹ (viz. obrázek č. 3). Využití černo-červeného praporu vysvětlují tím, že citují: „*Pouze černo-červená vlajka boje nás přivede pod modrožlutou vlajku svobody.*“⁹²

Sám Pravý sektor se označuje za národně osvobozené hnutí, které má za cíl vybudovat národní stát všech Ukrajinců, kterého má být dosaženo za pomoci revolučního nacionalismu.⁹³ Hnutí se zformovalo při tzv. „Euromajdanu“, když došlo ke spojení fotbalových „ultras“ a příslušníků krajně pravicové organizace „Celoukrajinské organizace „Tryzub“ jménem Stepana Bandery“ existující již od roku 1993. Pravý sektor na Euromajdanu vystupoval jako jakýsi ochránce a hlavní soupeř provládních elitních policejních jednotek „Berkut“.⁹⁴

Lídrem byl Dmytro Jaroš, který se dodnes řadí mezi hlavní zástupce ukrajinské krajní pravice. Po skončení revoluce na „Majdanu“ a zahájení konfliktu na území Donbasu „Pravý sektor“ vytvořil svoji polovojenskou odnož „Dobrovolnický ukrajinský sbor „Pravý sektor“ (DUK PS).⁹⁵ Dmytro Jaroš ze strany odešel v roce 2015 a v roce 2016 si založil svoji vlastní politickou stranu „Jarošova vládní iniciativa“. K jeho vystoupení ze strany mělo dojít z důvodů rozporů uvnitř strany a zvyšující se radikalizaci strany.⁹⁶

Ještě za dob Dmytra Jaroše Pravý sektor získal v parlamentních volbách v roce 2014 necelých 285 tisíc hlasů, což činilo 1,8 % ze všech odevzdaných hlasů.⁹⁷ Po odchodu Dmytra Jaroše stranu převzal Andrij Tarasenko, pod jehož vedením se strana ještě více radikalizovala, což lze spatřovat na Tarasenkově

⁹¹ V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-3086-3. str. 60

⁹² Pro Rukh. *Pravyy sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/pro-ruh>

⁹³ Pro Rukh. *Pravyy sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/pro-ruh>

⁹⁴ Zvláštní jednotky Berkut - symbol policejního násilí v Kyjevě. *Česká televize* [online]. 2014 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1051246-zvlastni-jednotky-berkut-symbol-policejního-nasili-v-kyjeve>

⁹⁵ Pro Rukh. *Pravyy sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/pro-ruh>

⁹⁶ Yarosh: Ya buv i "oktiabronkom", i pionerom, i komsomoltsem. *Ukrainska pravda* [online]. 2019 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/01/14/7203736/>

⁹⁷ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisii* [online]. 2014 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf

tvrzení, že Ukrajině vládnou "privilegované menšiny, konkrétně Židé a Rusové, kteří zotročují Ukrajince".⁹⁸

Pravý sektor je rozdělený do 3 různých skupin. Na politickou stranu "Pravý sektor", Dobrovolnický ukrajinský sbor "Pravý sektor" a hnutí "Pravá mládež". Politická strana "Pravý sektor" především preferuje tzv. "pouliční politiku", než politiku parlamentní. Strana se zajímá o spolupráci mezi ukrajinskými komunitami a tímto chce dopomoci k provádění nacionalistických revolučních přeměn, jak co se společnosti týče, tak i změn v rámci státu. Výrok o tom, že preferují spíše pouliční politiku před parlamentní může být do jisté míry brán jako jakýsi alibismus, protože co se týče volebních úspěchů Pravého sektoru ve volbách, tak je lze brát jako mizivé se spíše padající volební základnou, což dokládají i výsledky voleb z roku 2019 do kterých musela strana jít ve spojení s "VO Svoboda", Národním sborem a Jarošovou občanskou iniciativou. Politickou stranu Pravého sektoru vede Volodymyr Vij.⁹⁹

Dobrovolnický ukrajinský sbor "Pravého sektoru" (dále jen DUK PS) je silová složka pravého sektoru, která oficiálně vznikla 17. července 2014. Sbor je rozdělen do několika různých strukturálních stupňů, kterými jsou: Hlavní velitelství sboru, bojové jednotky, záložní jednotky, operační jednotky, iniciativní skupiny pro vytvoření záložních jednotek, výcviková střediska, místní výcviková střediska, a další pomocné struktury. Například záložní jednotky jsou rozmístěny v každém ukrajinském kraji (kromě Luhanského, Doněckého a Krymského kraje) a mají svoje vlastní vedení zodpovídající se Hlavnímu velitelství sboru, v jehož vedení je Andrij Stempitskyj. Celkově je těchto záložních sborů vytvořeno 25. Smyslem dobrovolnického ukrajinského sboru je boj proti "vnitřnímu a vnějšímu nepříteli ukrajinského lidu" všemi dostupnými metodami a prostředky na území i mimo území Ukrajiny. DUK PS je na rozdíl od Azovu úplně mimo velitelství ukrajinské armády a zodpovídá se pouze vedení Pravého sektoru.¹⁰⁰

Hnutí "Pravá mládež", dalo by se přeložit taktéž jako "Správná mládež" je mládežnická organizace, která si klade za cíl výchovu mladé generace, kterou

⁹⁸ Antisemitism and the Ukrainian Far-Right. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/thematic-analyses/antisemitism-and-the-ukrainian-far-right>

⁹⁹ Partiiia. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/partiya>

¹⁰⁰ Dobrovolchyi Ukrainyskyi Korpus "Pravyi sektor." *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/dobrovolchyy-ukrayinskyi-korpus-pravyi-sektor>

má naučit “správným” názorům potřebných pro jejich budoucí rozvoj a poté následné využití v rámci služby “správné věci”. “Pravá mládež” sdružuje jedince se “správnými” vlasteneckými názory a mládež, která touží po změnách ve státě. Věkové omezení je od 16 do 21 let, kdy po dovršení 21 let se mají jednotlivci rozhodnout, v jaké složce Pravého sektoru budou pokračovat. V rámci výchovy se hnutí zaměřuje na 3 základní principy: vzdělání a odborná příprava, popularizace myšlenky a posledním je vývoj. Při vzdělání a odborné přípravě se hnutí zaměřuje na výchovu vlastenecké a uvědomělé mládeže a také na rozvoj nejrůznějších schopností. Popularizací myšlenky je myšleno šíření myšlenky ukrajinského nacionalismu, rozvoj sportovní kultury a zdravé výživy. A také si tato kategorie bere za cíl sdružování stejně, či podobně smýšlejících mladých z různých regionů. V rámci vývoje je myšleno rozšiřování sítě “Pravé mládeže“, a to v rámci realizování různých kulturních, sportovních a intelektuálních akcí zaměřených na rozvoj mládeže. Organizace “Pravá mládež” je pouze korigována vedením Pravého sektoru, jinak vystupuje autonomně pod svým vlastním vedením.¹⁰¹

Všechny tyto skupiny vystupují pod symbolikou černočervené vlajky, avšak jejich znak uprostřed se mění. “DUK PS” má ve svém znaku meč uprostřed a z obou stran meče jsou stojící útočné pušky AK-47, tak aby připomínaly ukrajinský “Tryzub” (viz. obrázek č. 4). Znak politické strany “Pravý sektor” je z těchto znaků nejspíše nejjednodušší, opět uprostřed stojící meč, který je graficky doplněn ze stran tak, aby připomínal “Tryzub” (viz. obrázek č. 5). Znak hnutí “Pravá mládež” je opět tvořen mečem stojícím uprostřed, avšak grafické doplnění stran má připomínat písmeno “M”, jenž iniciuje slovo “Молодь” tj. Mládež (viz. obrázek č. 6).

Kromě této symboliky užívají příslušníci Pravého sektoru taktéž odkazy na kozáky a kozáctvo, například na některých jejich proti vládních protestech bylo možné spatřit na vlajkách hlavu kozáka a pod ním dvě zkřížené šavle.¹⁰² Tato organizace a její příslušníci se ze všech ostatních ukrajinských krajně

¹⁰¹ Prava Molod. *Pravyj sektor* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/prava-molod>

¹⁰² Ukraine : Pravy Sektor défie le gouvernement et Petro Porochenko. *Euronews*. [online]. 2015 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://fr.euronews.com/2015/07/21/ukraine-pravy-sektor-defie-le-gouvernement-et-petro-porochenko>

pravicových organizací štítí nejméně užívání nacistických symbolů a tetování, například německé orlice, či hákového kříže. Pravý sektor disponoval dokonce e-shopem na kterém se prodávalo oblečení s podobiznou Stepana Bandery nebo se suvenýry, typu zapalovače, na kterém byla vyrytá německá orlice nesoucí ukrajinský "Tryzub".¹⁰³

3.2.1 Politický program a projevy Pravého sektoru

Politický program Pravého sektoru je volně dostupný na jejich oficiálních webových stránkách. Skládá se z jedenácti částí a každá má rozdílný počet kapitol. První část se nazývá "Nastolení ústavního pořádku", která pojednává především o zakotvení národní myšlenky vycházející z ukrajinského nacionalismu v ústavě, efektivnímu boji proti korupci a oligarchům a celkové výměně v bezpečnostních, vládnoucích a soudních orgánech. Část druhá nesoucí označení "Efektivní vláda lidu", kde jsou hlavními body silné omezení práv poslanců tzv. "Národních deputátů" a přenesení větší politické moci na lid v rámci referend. Třetí část označená jako "Kultura. Jazyk. Duchovno." se zaměřuje na dekomunizaci a derusifikaci Ukrajiny s větším důrazem na důležitost jediného úředního jazyka, ukrajinštiny a založení jednotné ukrajinské křesťanské církve. Čtvrtá, nejspíše i nejzajímavější část označená jako "Nová vojenská doktrína. Právo na zbraň." volá po ústavním zakotvení práva na zbraň, po celkové reformě armády a úzké spolupráci s NATO a jinými zeměmi, které chrání tzv. "tradiční hodnoty". Nejzajímavějšími body v této části je volání po navrácení jaderných zbraní a vytvoření soukromých vojenských společností, které mají zajišťovat ochranu národních hodnot a přivést svět ke "konečnému světovému míru".¹⁰⁴

Pátá část nazvaná jako "Národní ekonomika" je zaměřená především na rozpočtovou decentralizaci, podpoře menších podnikatelů a efektivní boj proti pašování. Šestá část pojednávající o "Vnější politice" vyzývá k prosazování ukrajinských národních zájmů, odklonu od přiblížení k Evropské unii, z důvodu

¹⁰³ Suveniry. *Pravijj sektor* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <http://ps-right.com/uk/suveniri>

¹⁰⁴ Prohrama Natsionalnoho Vyzvolennia ta Derzhavotvorennia. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/programa-nacionalnogo-vyzvolennya-ta-derzhavotvorennya>

že EU představuje dle pravého sektoru neokolonizační organizaci, která je proti národním a křesťanským zájmům a také zapovrhují jakoukoliv spolupráci s Ruskou federací jako se zemí agresora. Posledním důležitým bodem v této části je, že Pravý sektor požaduje zajištění ochrany pro všechny Ukrajince po celé Zemi. Sedmá část zaměřená na “Vědu a Inovativní průlom” pokládá důraz na rozšíření internetové sítě na 5G a další vědecké projekty, tato část je jedna z nejkratších a lze poznat, že tomuto neudílejí takovou pozornost. Část osmá nazvaná “Energetická a ekologická bezpečnost” se zaměřuje na energetickou soběstačnost, zajištěnou alternativními nevyčerpatelnými zdroji, podporu elektromobility a tvrdé tresty za ničení životního prostředí.¹⁰⁵

Devátá část zaměřená na “Politiku mládeže. Vzdělání a východu” se opírá o poskytování kvalitního a dostupného vzdělávání, které má mládež posouvat ve všech směrech (fyzické, intelektuální a kulturních), stát má také více podporovat nacionálně-patriotické sportovní kluby a po vystudování má mladé stát začlenit do správy státu, aby byli prospěšní. Předposlední 10 část se nazývá “Zdraví národa. Demografická a migrační politika” a zaměřuje se na rodičovskou podporu a podporu celkové porodnosti, ochranu tzv. tradiční rodiny, propagaci zdravého životního stylu a tvrdé tresty za drogovou kriminalitu a možnost užívání alkoholu až od 21 let, také tato část pojednává o zachování možnosti pouze jednoho občanství a tvrdou politiku proti nelegální migraci. Posledním bodem je “Sociální politika” kladoucí důraz na sociální, zdravotní a pracovní pojištění pracujících, důchodovou reformu a zajištění kvalitních silničních spojů.¹⁰⁶

Tento program obsahuje “řešení” na všechny problémy, které sužují ukrajinské obyvatelstvo a mezi tato “řešení” Pravý sektor skryl jejich krajně pravicové extremistické cíle. Z výsledků voleb z roku 2014 a 2019¹⁰⁷ lze usuzovat, že voliči neslyší na tyto populistické sliby.

¹⁰⁵ Prohrama Natsionalnoho Vyzvolennia ta Derzhavotvoreniia. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/programa-nacionalnogo-vyzvolennya-ta-derzhavotvorennya>

¹⁰⁶ Prohrama Natsionalnoho Vyzvolennia ta Derzhavotvoreniia. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/programa-nacionalnogo-vyzvolennya-ta-derzhavotvorennya>

¹⁰⁷ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisiï: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiïa* [online]. 2014 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf

Pravý sektor započal svoje aktivity při "Euromajdanu", kterému zajišťovali ochranu a jako jedni z mála se neštíteli použití násilí k prosazování zájmů revoluce. Často tam vystupovali v roli provokatérů, kteří provokovali k započítí násilných konfliktů s bezpečnostními složkami a byli také mezi prvními kdo použil na Euromajdanu Molotovův koktejl.¹⁰⁸ Ostatními účastníky protestu byli vnímáni za moc agresivní hnutí a od jejich akcí se distancovali. Byly nahlášeny dokonce případy, při nichž příslušníci Pravého sektoru rozdávali čerstvě přeložený "Mein Kampf" a "Protokoly sionských mudrců" ostatním účastníkům protestu.¹⁰⁹

Pravý sektor nebyl s výsledkem "Euromajdanu" spokojen z důvodu nedovršení tzv. "národní revoluce". Příslušníky nově zvoleného ukrajinského parlamentu a prezidenta označovali za vnitřní okupanty¹¹⁰ a často docházelo k výhrůžkám jejich svržení, dokonce po zastřelení policíí příslušníka Pravého sektoru Oleksandra Muzychka se Pravý sektor, dne 27. března 2014, pokusil o obsazení "Nejvyšší rady" (parlamentu). Po čtyřech dnech se však stáhli z důvodu, že opilý příslušník Pravého sektoru poranil střelnou zbraní několik civilistů v nedaleké restauraci.¹¹¹

Od roku 2014 se polovojenská odnož Pravého sektoru "DUK PS" aktivně zapojuje do bojů na území Donbasu. Avšak kromě bojů se jejich příslušníci dopouštěli válečných zločinů, a to především mučení civilních zajatců za účelem získání finančních prostředků od jejich rodin.¹¹²

Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/protokol_zbvo_03082019.pdf

¹⁰⁸ *Groups at the sharp end of Ukraine unrest* [online]. BBC, 2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-26001710>

¹⁰⁹ The New Dilemma for Jews in Ukraine: Anti-Semitism, though a real threat, is being used by the Kremlin as a political football. *Haaretz* [online]. 2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.haaretz.com/jewish/2014-02-25/ty-article/.premium/ukraine-jews-new-dilemma/0000017f-f603-d044-adff-f7fb24ad0000>

¹¹⁰ Between Frontline and Parliament: Ukrainian Political Parties and Irregular Armed Groups in 2014–2019. *Cambridge University Press* [online]. 2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/nationalities-papers/article/between-frontline-and-parliament-ukrainian-political-parties-and-irregular-armed-groups-in-20142019/90BAFE7AA179511DA2B58240D943D8C4>

¹¹¹ Profile: Ukraine's ultra-nationalist Right Sector. *BBC* [online]. 2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-27173857>

¹¹² Ukraine: Overwhelming new evidence of prisoners being tortured and killed amid conflict. *Amnesty International* [online]. 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/05/ukraine-new-evidence-prisoners-tortured-and-killed-amid-conflict/>

Jejich nejznámější kauzou, i kvůli tomu že byla probírána v českém mediálním prostoru je incident v Mukačevu, což je město na západní Ukrajině v Zakarpatské oblasti. K incidentu došlo 11. července 2015, kdy se Pravý sektor zúčastnil ozbrojené přestřelky s tamější mafií vedenou poslancem Mikhailem Lanem. Konflikt vznikl na základě rozdělování sfér vlivu nad pašováním cigaret do Evropské unie. Nejméně dva lidé zahynuli a několik dalších bylo zraněno, z toho i několik policistů. Po přestřelce se příslušníci schovali do karpatských lesů a byla proti nim povolána armáda, která je po několika dnech obklíčila. Zajímavostí je, že ostatní buňky Pravého sektoru se pokusily zabránit armádě v přístupu k Mukačevu, vytvořením silničních blokad. Po výzvě Dmytra Jaroše, spočívající v zamezení dalšímu krveprolití byly blokády staženy a schovávající se jednotky Pravého sektoru se vzdali bezpečnostním orgánům.¹¹³ Důvod proč tento incident proběhl i českými médii bylo využití automobilů s českými poznávacími značkami, které se na Ukrajinu dostaly nejspíše přes ukrajinskou mafii působící na území ČR.¹¹⁴ Poté ještě příslušníci Pravého sektoru spojení s krymskými Tatary zablokovali příjezdové cesty na tehdy okupovaný krymský poloostrov, tento krok označovali jako “jediné efektivní sankce”.¹¹⁵

Od tohoto incidentu aktivity Pravého sektoru spíše utichli, což je spojeno s negativním společenským vnímáním této organizace po incidentu v Mukačevu. Organizace se ještě účastnila, v rámci koalice se Svobodou, Národním sborem a Jarošovou vládní iniciativou, parlamentních voleb v roce 2019, avšak tato koalice získala pouhých 2,18 % a do ukrajinského parlamentu se nedostala.¹¹⁶ Nyní se Pravý sektor aktivně účastní bojů v ukrajinsko-ruské válce.

¹¹³ Ukraine's security forces negotiating with holed up Right Sector fighters. *Kyiv Post* [online]. 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://archive.kyivpost.com/article/content/war-against-ukraine/ukraines-security-forces-negotiating-with-holed-up-right-sector-fighters-393354.html>

¹¹⁴ Přestřelka v Mukačevu zasadila Pravému sektoru těžkou ránu, říká ukrajinkistka. *Lidovky.cz* [online]. 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/svet/prestrelka-v-mukacevu-zasadila-pravemu-sektoru-tezkou-ranu-rika-ukrajinkistka.A150713_170948_In_zahranici_msl

¹¹⁵ Right Sector chief Yarosh resigns, cedes leadership role of group. *Kyiv Post* [online]. 2015 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://archive.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/right-sector-chief-yarosh-resigns-cedes-leadership-role-of-group-401849.html>

¹¹⁶ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisiï: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiïa* [online]. 2019 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/protokol_zbvo_03082019.pdf

3.2.2 Politická kariéra Dmytra Jaroše

Druhou významnou osobností ukrajinské krajní pravice je Dmytro Jaroš narozený v roce 1971 ve městě Dniprodzeržynsk ležící nedaleko města Dnipra. Jaroš začal být aktivní v politice již ve svých 17 letech, když se v únoru v roce 1988 stal příslušníkem "Lidového hnutí Ukrajiny".¹¹⁷ V roce 1994 Jaroš vstoupil do krajně pravicové strany "Tryzub" kterou následně vedl od roku 2005.¹¹⁸

Při proti prezidentských protestech na "Euromajdanu" se z "Tryzubu" zformoval Pravý sektor a Jaroš byl vybrán jejich vůdcem. Vzhledem k tomu, že si při "Euromajdanu" Pravý sektor doslova vybojoval důležitou pozici, byl Jaroš pozván k tehdejšímu prezidentovi Janukovyčovi k vyjednávacímu stolu, avšak Janukovyčovi návrhy na smír měl Jaroš zamítnout s trváním na požadavku Janukovyčova odstoupení z funkce.¹¹⁹

Po vyhnání bývalého prezidenta Janukovyče se Jaroš dožadoval jmenování na post místopředsedy vlády pro záležitosti vymáhání práva, avšak tento požadavek byl zamítnut a byl mu nabídnut post zástupce tajemníka Rady národní bezpečnosti a obrany Ukrajiny, to však Jaroš odmítl.¹²⁰ Na základě těchto událostí Pravý sektor založil svoji politickou stranu a Jaroš kandidoval za tuto stranu v prezidentských volbách v roce 2014, avšak získal pouhých 127 772 hlasů, což činilo pouhých 0.7 % z celkové počtu hlasů.¹²¹

Poté kandidoval jako poslanec za Pravý sektor v rámci parlamentních voleb. I přes neúspěch strany, která získal pouhých 1,8 % hlasů byl Jaroš zvolen na základě preferenčních hlasů.¹²²

¹¹⁷ Yarosh: Ya buv i "oktiabronkom", i pionerom, i komsomoltsem. *Ukrainska pravda* [online]. 2019 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/01/14/7203736/>

¹¹⁸ Exclusive: Leader of Far-Right Ukrainian Militant Group Talks Revolution With TIME. *Time* [online]. 2014 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://time.com/4493/ukraine-dmitri-yarosh-kiev/>

¹¹⁹ Right Sector chief Yarosh resigns, cedes leadership role of group. *Kyiv Post* [online]. 2015 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://archive.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/right-sector-chief-yarosh-resigns-cedes-leadership-role-of-group-401849.html>

¹²⁰ Za kulysamy Pravocho sektora. *Ukrainska pravda* [online]. 2014 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2014/04/1/7020952/>

¹²¹ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisi: Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisi Prezidenta Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2014 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_cvk_25052014.pdf

¹²² Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisi: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2014 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf

Jaroš se také aktivně zúčastnil bojových operací na území Donbasu, kde byl v roce 2015 zraněn a byl donucen odstoupit z pozice lídra strany. Z Pravého sektoru následně úplně vystupuje a v roce 2016 si zakládá stranu "Jarošova Vládní iniciativa" (DIYA) s odůvodněním, že radikální myšlenka Pravého sektoru posloužila dobře při "Euromajdanu", ale již není potřeba a je třeba začít budovat ukrajinský stát bez radikalismu ale i bez tzv. liberální demagogie. Znak politické strany "DIYA" opět využívá černo-červenou barvu a v rámci písmen Д І Я (D I JA) utváří ukrajinský "Tryzub" (viz. obrázek č. 7). "DIYA" má sdružovat patriotická malá hnutí s tím, že tam nejsou vítáni jednotlivci.¹²³

Zároveň se stranou "DIYA" vytvořil Jaroš "Ukrajinskou dobrovolnickou armádu" (UDA), která je narozdíl od "DUK PS" k dispozici ke spolupráci s ukrajinskou armádou. Jaroš již sám na prezidenta nekandidoval, avšak v prezidentských volbách z roku 2019 podpořil kandidáta krajně pravicových stran Ruslana Koshulynského, který neuspěl se ziskem pouhých 307244 hlasů tvořících pouhých 1,62 % ze všech hlasů.¹²⁴ Ten samý rok se "DIYA" účastnila parlamentních voleb v koalici se Svobodou, Pravým sektorem a Národním sborem. Tato koalice neuspěla, jak je již zmíněno výše v předchozí kapitole.

Poslední veřejnou zmínkou o Jarošovi je zveřejnění jeho příspěvku na sociálních sítích v roce 2021, v němž tvrdil, že byl jmenován poradcem vrchního velitele ozbrojených sil Ukrajiny Valerije Zalužného. Tato informace se nikdy oficiálně nepotvrdila, ale po tomto Jarošově prozrazení měl být z pozice propuštěn.¹²⁵

3.3 Politická strana VO Svoboda

Celým názvem "Celoukrajinské sdružení Svoboda" (VO Svoboda) je nejstarší a největší ukrajinská krajně pravicová politická strana, která vzešla

¹²³ Yarosh launches a new movement, leaves Right Sector. *Kyiv Post* [online]. 2016 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/8699>

¹²⁴ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii Prezydenta Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/vpu_2019_protokol_cvk_31032019.pdf

¹²⁵ Henshtab ne ziznaietsia pro rol Yarosha. Toi proinspektuvav svoiu dobrovolchu armiiu. *Ukrainska pravda* [online]. 2021 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/12/13/7317209/>

z krajně pravicové "Sociálně-Národní strany Ukrajiny" (SNPU). VO "Svoboda" se při svém vytvoření v roce 2004 distancovala od neonacistické minulosti "SNPU" vyměněním loga z "Vlčího háku" na gesto zdvižených tří prstů symbolizující ukrajinský "Tryzub" (viz. obrázek č. 8) pocházející z ukrajinských protestů proti sovětskému režimu z přelomu osmdesátých a devadesátých let dvacátého století.¹²⁶

Strana se také zbavila příslušníků, kteří se otevřeně hlásili k neonacismu. Lídrem strany se po její reorganizaci stal Oleh Tyahnybok. I přes reorganizaci si strana ponechala status krajně pravicové strany. "VO Svoboda" se od počátku vedlo především na západě země, ve Lvovské a Ternopilské oblasti ve kterých v krajských volbách 2006 získali v Ternopilské oblasti 4 a ve Lvovské oblasti 10 mandátů v místních oblastních radách.¹²⁷

První pokusy o zvolení do ukrajinského parlamentu v letech 2006 a předčasných volbách v roce 2007 se setkali s neúspěchem se získáním pouhých 0,36 % a 0,76 % ze všech odevzdaných hlasů.¹²⁸ V roce 2009 se politická strana připojila k "Alianci evropských národních hnutí", jako jediný zástupce mimo EU.¹²⁹ Ten samý rok získala Svoboda v předčasných krajských volbách v Ternopilské oblasti celkově 50 ze 120 mandátů v oblastní radě se ziskem 34,69 % ze všech odevzdaných hlasů. To byl do té doby největší úspěch krajně pravicové strany na Ukrajině.¹³⁰ Na tento úspěch strana navázala v roce 2010 v řádných krajských volbách v nichž si Svoboda potvrdila velkou podporu na západě země ve Lvovském, Ivano-Frankivském a Ternopilském kraji kde se jejich podpora pohybovala kolem 20–30 %. "VO Svoboda" taktéž pomohla

¹²⁶ V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). s. 714. ISBN 978-80-200-3086-3.

¹²⁷ Istoriiia VO "Svoboda". *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/history/>

¹²⁸ Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2006 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_cvk_2006.pdf

¹²⁹ Svoboda party – the new phenomenon on the Ukrainian right-wing scene. *OSW Centre for Eastern Studies* [online]. 2011 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120401070710/http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2011-07-05/svoboda-party-new-phenomenon-ukrainian-rightwing-scene>

¹³⁰ Istoriiia VO "Svoboda". *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/history/>

podpora ukrajinské církve, spočívající v tom, že mnozí pravoslavní kněží byli členy politické strany "VO Svoboda".¹³¹

Největší úspěch strany přišel v parlamentních volbách z roku 2012 ve kterých strana získala 2 129 933 hlasů, což činilo podíl 10,44 % ze všech odevzdaných hlasů a "VO Svoboda" to zajistilo 37 mandátů v "Nejvyšší radě".¹³² V "Nejvyšší radě" se ale ukázala jejich většinová nekompetentnost, kdy se místo legislativních kroků spíše proslavili různými šarvátkami způsobenými především rozpory o užívání ruštiny jako úředního jazyka.¹³³

Při "Euromajdanu" měla Svoboda společně s "Bat'kivštinou" Julie Tymošenkové a politickém hnutí "UDAR" vedoucí pozici. Během protestu byl svržen Leninův památník, k této akci se později přihlásila a převzala odpovědnost "VO Svoboda".¹³⁴ Po úspěšném vyhnání prezidenta Janukovyče byla "VO Svoboda" součástí vládní koalice, kde získali mandát místopředsedy vlády a křesla tří ministrů.¹³⁵ Tento mandát jim vydržel pouze do listopadu 2014, kdy se konali předčasné parlamentní volby, ve kterých získali pouhých 4,71 % hlasů a do Nejvyšší rady se dostalo pouze 6 poslanců za politickou stranu "VO Svoboda" pouze díky preferenčním hlasům, především ze západní Ukrajiny.¹³⁶ Neúspěch ve volbách mohl být způsoben zvýšením konkurence ve smyslu zvýšení počtu krajně pravicově laděných stran, například zapojením politické strany "Pravý sektor" do voleb. Po tomto neúspěchu strana také vystoupila

¹³¹ Ukraina zhdet oglasheniya rezultatov vyborov. *VOA News* [online]. 2010 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z:

<https://web.archive.org/web/20101104224428/http://www.voanews.com/russian/news/former-ussr/Ukraine-Elections-Update-2010-11-02-106549043.html>

¹³² Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2012 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/zbovo_2012.pdf

¹³³ Po bitce je ukrajinský parlament zablokovaný. *Česká televize* [online]. 2012 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1168893-po-bitce-je-ukrajinsky-parlament-zablokovany>

¹³⁴ Kiev protesters topple Lenin statue as Ukrainians take to the streets. *The Guardian* [online]. 2013 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2013/dec/08/kiev-protesters-lenin-statue-ukraine>

¹³⁵ Istoriiia VO "Svoboda". *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/history/>

¹³⁶ Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2014 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf

z "Aliance evropských národních hnutí", kvůli podpoře anexe poloostrova Krym některými členy aliance.¹³⁷

Také "VO Svoboda" si na začátku konfliktu na území Donbasu založila polovojskovou jednotku prapor "Sich", který však brzy přešel pod správu Ministerstva vnitra a v roce 2015 bylo příslušníkům dobrovolnických jednotek zakázáno být členy jakékoliv politické strany. Tímto se jednotka úplně odvízala od "VO Svoboda" a její název se změnil na 4. rotu "Sich" kyjevského pluku.¹³⁸ Symbolika polovojskové jednotky "Sich" odkazuje na odkaz kozáctví jak jménem, tak i svým znakem (viz. obrázek č. 9).

Kvůli neúspěchu ve volbách způsobený především rozdělením krajně pravicových voličů se v roce 2017 politická strana "VO Svoboda", "Národní sbor" a "Pravý sektor" dohodli na sepsání tzv. "Národního manifestu" ke kterému se poté přidali další občanská hnutí "OUN", "C14" a "Kongres ukrajinských nacionalistů". Obsahem manifestu bylo, že prioritou pro stát mají být národní zájmy, potírání nelegální migrace, ústavní právo na držení zbraně, obnova ukrajinského jaderného potenciálu, celkové posílení armády, omezení pravomocí prezidenta nebo také odstranění soukromých monopolů. Především tento dokument měl vést ke spolupráci v rámci voleb. Dokument označil, již dříve zmiňovaný, Andrej Biletskyj jako tzv. počátek křížové výpravy proti tehdejší vládě Petra Porošenka.¹³⁹

Tuto spolupráci bylo možné poprvé spatřovat při společné nominaci jejich prezidentského kandidáta Ruslana Koshulynského v prezidentských volbách z roku 2019, ve kterých získal pouhých 1,62 % hlasů.¹⁴⁰ Poté se střetli s dalším neúspěchem v parlamentních volbách téhož roku, kdy ještě ve spolupráci s "Jarošovou Vládní iniciativou" získali potupných 2,18 % hlasů a "VO Svoboda"

¹³⁷ PALAGUTA, Nika. *VO "Svoboda" party phenomenon in Ukraine* [online]. Warszawa, 2014 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.coleurope.eu/sites/default/files/research-paper/bm_palaguta.pdf. Master degree thesis. College of Europe. Vedoucí práce Prof. Georges Mink. str. 58

¹³⁸ BATALON« SICH ». *Tribunal* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://tribunal.ru/organizations/batalon-sich>

¹³⁹ «Pravij sektor», «Svoboda» i «Nacional'nyj korpus» pidpysaly manifest pro ob'jednannja zusyly. *Radio Svoboda* [online]. 2017 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28373730.html>

¹⁴⁰ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisi: Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisi Prezidenta Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/vpu_2019_protokol_cvk_31032019.pdf

získala pouhý jeden mandát díky preferenčním hlasům z Ivano-Frankivské oblasti.¹⁴¹

Dalo by se říct, že po překvapivě dobrém výsledku z parlamentních voleb konaných v roce 2012 jejich popularita upadá a udržuje si svoji voličskou základnu pouze na západní Ukrajině v rámci krajských voleb.

3.3.1 Politický program a projevy VO “Svoboda”

Politický program “VO Svoboda” je stejně jako u politické strany “Pravý sektor” dostupný na jejich webových stránkách a je také rozdělen do několika částí s několika kapitolami. Program “VO Svoboda” je rozdělený do 9 částí. První část nesoucí název “Vláda a společnost. Důkladná očista a zodpovědná lidová vláda.” se zaměřuje na postihování veřejných činitelů s komunistickou či separatistickou minulostí, poskytování volebního práva pouze občanům, kteří umí plynně užívat ukrajinský jazyk, zmenšení počtu poslanců v “Nejvyšší” radě a celková decentralizace státní moci. Druhá část nazvaná “Ekonomický nacionalismus: deoligarchizace, sociální spravedlnost a soběstačnost místních komunit.” se zabývá likvidací současného oligarchického modelu a kompletní demonopolizací, makroekonomickou regulací všech státních ekonomických složek, zabezpečením sociální spravedlnosti, zaměřením na těžbu přírodních zdrojů, zvětšením podpory venkovské infrastruktury a zlepšením dostupnosti a komfortu bydlení. Část třetí pojmenovaná “Zdraví národa. Překonání demografické krize, ochrana životního prostředí a zlepšení kvality života.” cílí na propagaci zdravého způsobu života, podporu tradiční rodiny a její reprodukci, omezení propagace alkoholu, tvrdé postihování drogové a mravnostní kriminality a rozšiřování teritorií parků spojených se zlepšením životního prostředí.¹⁴²

Čtvrtá část nesoucí název “Budoucnost národa, Mládežnická politika a výchova nové generace.” se zaměřuje na celkový rozvoj mládeže v patriotickém duchu a podporu vývoje patriotických filmů, pohádek a her,

¹⁴¹ Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisi: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/protokol_zbvo_03082019.pdf

¹⁴² Prohrama VO “Svoboda” – Prohrama zakhystu ukrainsiv. *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/program/>

poskytování kvalitního a dostupného vzdělávání spojené s upřednostňováním ukrajinských studentů před zahraničními a pravidelné státní kontroly mládežnických organizací, zda je mládež vychovávájí ve správném patriotickém duchu. Pátá část pojmenovaná “Právo na vlast. Ochrana životního prostoru, občanství a migrace.” se zaměřuje na možnost nabývání ukrajinského občanství pouze za předpokladu, že se dotyčný na Ukrajině narodil nebo je etnickým Ukrajincem, zabezpečení ochrany jakýmikoliv dostupnými způsoby Ukrajinců za hranicemi a omezení dohody uzavřené s EU o volném přístupu cizinců z EU na území Ukrajiny. Část s pořadovým číslem šest se nazývá “Informační prostor, vzdělání a věda. Zachování identity a rozvoj kultury.” a pojednává zejména o cenzuře všeho “protiukrajinského” v informačním prostoru, zlikvidování “protiukrajinské” literatury a sjednání odvodů z výdělků na zahraničních filmech na podporu ukrajinské kinematografie.¹⁴³

Část sedmá nesoucí název “Historická spravedlnost. Závažnost utváření státu a překonání následků okupace.” se zabývá především úpravou ústavy, co se ukrajinských historických kořenů týče, kompenzováním Ukrajinců, kteří byli vystěhováni z oblastí na teritoriu současného Polska, zavedení reparací ukládající povinnost Ruské federaci platit za ukrajinské hladomory způsobené Sovětským svazem a zavedení státních svátků na dny s nacionalistickou důležitostí, například na den narození Stepana Bandery. Předposlední osmá část pojednává o “Zahraniční politice. Evropském ukrajinském centrismu a silném státu.” a jejími hlavními body je posílení Ukrajinského postavení v rámci Evropy spojený s ujednáním Baltsko-černomořského svazu, opět se tu zmiňuje navrácení jaderného arsenálu na základě porušení Budapeštského memoranda, posílení spolupráce s NATO spojený se zabezpečením ukrajinské armády nejmodernějšími zbraněmi a zvětšením produkce vojenského materiálu na Ukrajině. Poslední část nazvaná “Donbas, Krym, Sevastopol. Obnovení územní celistvosti a překonání následků okupace.” se zabývá především tlakem na politické vedení ve smyslu co možná nejrychlejšího návratu všech okupovaných území a dokud se tak nestane, tak má být zajištěna blokáda všech

¹⁴³ Prohrama VO “Svoboda” – Prohrama zakhystu ukrainsiv. *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/program/>

těchto území, jinými slovy, pokud nebudou připojeni zpět, tak se mají nechat tyto oblasti vyhladovět. K poslední úpravě tohoto programu došlo 29. února 2020.¹⁴⁴

Tento program je sofistikovaněji sepsaný než program “Pravého sektoru” a je na něm poznat, že se “VO Svoboda” již podílela na některých legislativních procesech, avšak kdyby byl tento program zrealizován, tak by se ukrajinský stát přeměnil v krajně pravicovou totalitu uzavřenou světu.

Mezi projevy “VO Svobody” patří především mnohá antisemitská prohlášení jejich členů, jako například prohlášení z roku 2004 lídra strany Oleha Tyahnyboka, který na vzpomínkové akci věnované příslušníkům UPA na hoře Jarovyna prohlásil: *“Nebáli se, jako bychom se teď neměli bát my. Dali si kolem krku kulomet a šli do těchto lesů. Připravovali se a bojovali s “Moskali” (ukrajinské hanlivé označení pro Rusy), bojovali s Němci, bojovali s Židy a jinými zlými duchy.”*¹⁴⁵ poté dodal, že Ukrajině vládne “moskevsko-židovská mafie”. Když vyšlo toto prohlášení najevo přes vysílání ve státní televizi a způsobilo mezinárodní skandál, tak Tyahnybok, oznámil že za tyto slova se nemá komu omlouvat.¹⁴⁶

Zástupci “VO Svoboda” často obviňují Židy v tom, že právě oni vyvolali hladomory na Ukrajině v rámci jakéhosi “Žido-bolševismu”. Tyto antisemitské projevy vymizeli během “Euromajdanu” v roce 2014 kvůli zdánlivému vylepšení obrazu strany. Tyto snahy o lepší obraz strany jim překazili hned od začátku tři jejich členové, kteří zaútočili na generálního ředitele státní televizní stanice “Peršij kanal” (První stanice), kterého konfrontovali z důvodu odvysílání Putinova proslovu o obsazení poloostrova Krym. Lídr strany tento útok odsoudil se slovy: *“Včera (při Euromajdanu) to bylo v pořádku, ale nyní jsou nevhodné.”*¹⁴⁷

Dalším antisemitistickým útokem bylo, když člen strany Yurii Gorbyenko v roce 2018 zveřejnil na svém profilu karikaturu na které je zobrazený kozák

¹⁴⁴ Prohrama VO “Svoboda” – Prohrama zakhystu ukrainsiv. *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/program/>

¹⁴⁵ Yavoryna 2004 (Povnyi, ne zmontovanyi zapys). In: *Youtube* [online]. 13.9.2009 [cit. 2023-03-03] Dostupné na WWW: Яворина 2004 (Повний, не змонтований запис) Kanál uživatele WitchhunteR82

¹⁴⁶ Antisemitism and the Ukrainian Far-Right. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/thematic-analyses/antisemitism-and-the-ukrainian-far-right>

¹⁴⁷ Nationalist Svoboda Party members of parliament assault First Channel TV manager. *Kyiv Post* [online]. 2014 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/9354>

stojící nad skupinou Židů, kterou bije cepem. Poté tento jedinec také prohlásil: "Lituji, že Hitler nedokončil svoji práci." Na rozdíl však od incidentů před rokem 2014 se o tohoto strana distancovala s prohlášením, že je to osobní věc každého, co zveřejňuje na své sociální síti.¹⁴⁸

Taktéž je VO "Svoboda" společně s "Pravým sektorem" organizátorem vzpomínkových pochodů na uctění památky Stepana Bandery konaných na jeho narozeniny 1. ledna.¹⁴⁹ "VO Svoboda" je také spojována s mládežnickou organizací "Sokol" orientující se na verbování mládež a jejich následné zapojování se do krajně pravicových aktivit¹⁵⁰ a hnutím "Katechon", které se specificky zaměřuje proti feministickým a LGBT+ hnutím. "Katechon" vychází z křesťanského fundamentalismu.¹⁵¹

3.3.3 Politická kariéra Oleha Tyahnyboka

Tyahnybok se narodil v roce 7. listopadu 1968 ve Lvově v rodině lékaře. Zpočátku následoval otcovi šlépěje a učil se lékařem, studium mu však překazila povinná vojenská docházka. Po návratu z povinné vojenské docházky v roce 1989 iniciuje založení "Studentského bratrstva lékařského institutu" ve kterém roku 1991 přebírá vedení.¹⁵² V rámci tohoto bratrstva se účastní studentských hladovek v letech 1990-1992.¹⁵³

Zároveň se v roce 1991 stává členem "Sociálně-národní strany Ukrajiny" a v roce 1998 byl za tuto stranu zvolen do "Nejvyšší rady". Zde se stává členem "Lidového hnutí Ukrajiny" (Ruch). Při dalších volbách kandiduje za stranu

¹⁴⁸ Predstavnykiv ukrainskoho yevreiskoho komitetu oburyv antysemitskyi dopys "svobodivtsia." TSN [online]. 2018 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://tsn.ua/video/video-novini/predstavnykiv-ukrayinskogo-yevreyskogo-komitetu-oburiv-antisemitskiy-dopis-svobodivcya.html>

¹⁴⁹ Ukrajinci pochodněmi oslavovali Banderu. *Novinky.cz* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/zahranicni-evropa-ukrajinci-pochodnemi-oslavovali-banderu-40308707>

¹⁵⁰ Sokil. *Violence Market* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/blog/2020/04/02/sokil/>

¹⁵¹ Katechon. *Violence Market* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/blog/2020/04/02/katehon/>

¹⁵² Oleh Tiahnybok. *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/leaders/>

¹⁵³ Oleh Tiahnybok. *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/leaders/>

V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). s. 710. ISBN 978-80-200-3086-3.

bývalého prezidenta Juščenka blok "Naše Ukrajina" ze které je následně vyloučen v roce 2004 po jeho proslovu na hoře Jarovyna, který je citován v předchozí kapitole.¹⁵⁴ Ten samý rok si zakládá politickou stranu "VO Svoboda". V roce 2008 kandiduje na post starosty Kyjeva, avšak neúspěšně. Poté se účastní prezidentských voleb v roce 2010 ve kterých získal pouhých 352 282 hlasů, které činili 1,43 % všech odevzdaných hlasů. Největší podporu měl stejně jako VO "Svoboda" na západní Ukrajině.¹⁵⁵

V roce 2013 byl Tyahnybokovi zakázán vstup do USA na základě jeho antisemitských prohlášení.¹⁵⁶ Poté v roce 2014 opět kandiduje na prezidenta, ale získává o 140 000 hlasů méně než při minulém pokusu, což činilo zisk pouhých 1,16 % hlasů.¹⁵⁷ V dalších volbách už se rozhodl nekandidovat, pouze v rámci spolupráce s jinými krajně pravicovými stranami jmenovali jednoho společného kandidáta, který ale taktéž neuspěl.¹⁵⁸

Poslední veřejná zmínka o Tyahnybokovi je z roku 2019, kdy měl v předvečer schůze prezidentů Zelenského a Bidena, Tyahnybok předat požadavky od ukrajinských nacionalistů, které se týkaly odstoupení od Minských dohod, statusu Donbasu, pevné spolupráce NATO a Ukrajiny, bloku plynovodu Nord Stream a navrácení jaderného arzenálu ukrajine na základě porušování Budapeštského memoranda.¹⁵⁹

Tyahnybok se od počátku své politické kariéry charakterizoval jako obdivovatel OUN/UPA, antikomunista a silný antisemita. K antisemitismu se

¹⁵⁴ Tyahnybok: Nationalist, fearful of Russia, favors NATO. *Kyiv Post* [online]. 2008 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/10791>

¹⁵⁵ Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi: Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi Prezydenta Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2010 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/protokol_cvk_17012010.pdf

¹⁵⁶ Ukrainian Far Right Nationalists Barred From U.S. for Anti-Semitic Hatred. *Forward* [online]. 2013 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://forward.com/news/breaking-news/179415/ukrainian-far-right-nationalists-barred-from-us-fo/#ixzz3TzHrdPDj>

¹⁵⁷ Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi: Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi Prezydenta Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2014 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_cvk_25052014.pdf

¹⁵⁸ Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi: Protokol Tsentralnoi Vyorchoi Komisi Prezydenta Ukrainy. *Tsentralna Vyorcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/vpu_2019_protokol_cvk_31032019.pdf

¹⁵⁹ Chy ydey realizuiut Zelenskyi y Biden. Chem zanymaetsia lyder Maidana Oleh Tiahnybok. *Ukraina.ru* [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://ukraina.ru/20230227/1043820034.html>

nepřiznává veřejně a své výroky omlouvá, tím že není antisemita, ale pouze obhajuje zájmy Ukrajinců.¹⁶⁰

¹⁶⁰ Svoboda: The rise of Ukraine's ultra-nationalists. *BBC* [online]. 2012 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/magazine-20824693>

4 Boj vládních struktur proti krajně pravicovým organizacím

Současný boj proti krajně pravicovým organizacím je z hlediska vykonatelnosti problematický, vzhledem k probíhajícímu válečnému konfliktu. Celkově vztah k fašismu na Ukrajině se dosti značně liší od zbytku Evropy, zejména kvůli činnostem UPA a OUN, které lze označit za fašistické, ale ve vnímání Ukrajinců figurují jako bojovníci za svobodu proti bolševickému a nacistickému útlaku. Tudíž to dává možnost se krajně pravicovým skupinám skrývat za jejich osvobozenecký odkaz a ztěžuje to uplatnění systémových kroků státu proti těmto organizacím.¹⁶¹

Jedním z nich je snaha začleňovat polovojenské odnože krajně pravicových organizací, do složek speciálních útvarů policie pod vedením Ministerstva vnitra a jejich následná reorganizace spojená s "očistěním" od krajně pravicových příslušníků. Tito členové ozbrojených jednotek mají také zákaz být členy politických stran. Takto tomu bylo v případech praporu "Azov" a u praporu "Sich".¹⁶²

Tento krok se osvědčil jako efektivní, kdy například u "Azovu", lze soudit, že v jejich řadách už se v současné době vyskytuje podstatně menší poměr pravicových extremistů, než tomu bylo na začátku, způsobené především reorganizací a bojovými ztrátami.¹⁶³ Jediná polovojenská jednotka, která se nezapojila do tohoto procesu byla "DUK PS", která však utrpěla velkou ztrátu popularity po incidentu v Mukačevu, kde proti nim byla nasazena armáda. Po odchodu jejich politického lídra Dmytra Jaroše zaznamenal "Pravý sektor", ještě větší úpadek spojený s odchodem finančních podporovatelů a jedné pětiny

¹⁶¹ Heroes of Ukraine's liberation war appear, overshadow UPA – head of Polish President's Intl Policy Bureau. *Interfax Ukraine* [online]. 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://en.interfax.com.ua/news/general/882288.html>

¹⁶² Pro Azov. Azov [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://azov.org.ua/pro-nas/BATALON«SICH»>. *Tribunal* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://tribunal.ru/organizations/batalon-sich>

¹⁶³ A far-right battalion has a key role in Ukraine's resistance. Its neo-Nazi history has been exploited by Putin. *CNN* [online]. 2022 Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2022/03/29/europe/ukraine-azov-movement-far-right-intl-cmd/index.html>

tehdejších členů a od té doby se strana nachází v krizi rozhodující o samotné existenci "Pravého sektoru".¹⁶⁴

I když se ukrajinský stát dokáže vypořádat s polovojskými jednotkami, tak problematickými zůstávají krajně pravicové politické strany, které si zakládají stále nové menší polovojské jednotky, například "Národní družstvo Národního sboru". Tyto menší jednotky se zaměřují na pouliční boj s proruskými aktivisty, menšinami a jejich levicovými odpůrci. Tyto nenávisně motivované útoky se pohybují okolo 100 činů za rok. Na tyto skupiny si politické vedení ještě nevytvořilo účinné mechanismy, a proto se tento problematický aspekt řeší prozatím pouze v rámci individuálních trestních oznámení, či hromadného zatýkání účastníků pouličních konfliktů.¹⁶⁵

Může se zdát z uvedených volebních výsledků, že jsou nacionalistické strany na ústupu, avšak záleží na výsledku ukrajinsko-ruské války. Pokud by byly mírové smlouvy pro Ukrajinu nevýhodné, mohla by tato skutečnost vést k ještě větší radikalizaci společnosti a potenciálnímu úspěchu krajně pravicových stran ve volbách. Samozřejmě vzhledem k současnému konfliktu budou moc krajně pravicové strany těžit z ostré proti ruské rétoriky ještě několik let po ukončení konfliktu. Taktéž mohou být problematickým faktorem současní zahraniční bojovníci, kteří byli kriticky potřební na počátku konfliktu k odolávání agrese Ruské federace. Tito zahraniční dobrovolníci budou mít velké bojové zkušenosti a bezesporu se mezi nimi najdou krajně pravicoví extremisté. Těmto zahraničním bojovníkům bylo přislíbeno ukrajinské občanství po skončení rusko-ukrajinské války.¹⁶⁶

¹⁶⁴ Pravyi sektor. *Marker* [online]. [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/blog/2020/04/02/pravyj-sektor/>

¹⁶⁵ Far-right confrontation and violence. *Marker* [online]. 2021 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/wp-content/uploads/2021/ENG-2021-WEB.pdf>

¹⁶⁶ VR sprostyła nabuttia hromadianstva dla inozemnykh dobrovoltsiv. *DW* [online]. 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://www.dw.com/uk/rada-sprostyla-nabutta-gromadanstva-dla-inozemnih-dobrovolciv/a-64372365>

Závěr

Na počátku práce přiblížila rozpory ohledně historických kořenů ukrajinského státu. Poukázala na důležitou roli kozáků a tradice kozáctva s viditelným vlivem i na současné volební preference z oblastí, kde kozácká tradice vznikla. Dále se práce zaměřila na osvobozenecký boj různých hnutí a organizací v průběhu 20. století a na jejich různé vnímání na mezinárodním poli s návazností na měnící se pohledy spojené se současnou politickou situací. Poté práce rozebírá okolnosti nově vzniklého ukrajinské státu, které vedli k revoluci nesoucí název „Euromajdan“. Po této revoluci, kdy následovalo odtržení poloostrova Krym a nepokojích v oblasti Donbasu, je možné pozorovat větší vlnu radikalizace společnosti, spojenou se vznikem různých krajně pravicových organizací, hnutí a politických stran, které vycházejí ze starších organizací, které byly spíše neznámé a na úplném okraji volebního spektra.

Do popředí se dostává organizace Pravý sektor, která si udělala jméno především při „Euromajdanu“, avšak kvůli svým radikálním a protizápadním projevům neshání ve volbách potřebou podporu. Organizace se v současné době nachází v hluboké krizi způsobenou incidentem v Mukačevu a následným opuštěním organizace jejich bývalým lídrem Dmytrem Jarošem. Do světových médií se po revoluci a bojích na východě země dostává polovojenská jednotka Azov, vedená krajně pravicovým politikem Andrijem Biletským. Tato jednotka je od začátku označovaná jako neonacistická, jak kvůli jejím příslušníkům, tak i kvůli její symbolice. Tato pozornost odrazuje mezinárodní spojence od silnější vojenské pomoci, a proto se ukrajinské politické vedení rozhodlo jednotku začlenit do státních bezpečnostních složek a následnou reorganizací se jí pokusit očistit od tohoto krajně pravicového obrazu. Jednotka se před začátkem válečného konfliktu distancovala od svého minulého vedoucího a jejich neonacistické minulosti. Nejsilnější krajně pravicovou organizací se jeví politická strana VO „Svoboda“, která jako jediná měla nějaký znatelný úspěch v parlamentních volbách. Ale i přes počáteční úspěchy, lze pozorovat, že se jejich politická základna zmenšuje, ale pořád není nezanedbatelná. Ukrajinské vedení se pokouší omezovat vliv těchto organizací, avšak kvůli probíhajícímu

konfliktu jsou jejich možnosti omezené. Taktéž se ukrajinské vedení snaží využít jejich vlivu nad patriotickými a krajně pravicovými voliči v rámci zapojení těchto občanů do války za cílem uchování existence ukrajinské státnosti.

Dalo by se z celkové analýzy vyvodit, že i přes vzájemnou nenávistnou politiku mezi ukrajinskou krajní pravicí a Ruskou federací, mezi těmito subjekty funguje jakási symbióza. Pokud bychom měli toto tvrzení více rozebrat, tak politické body ukrajinské krajně pravicové strany získávají především, ostrou rétorikou mířenou proti Ruské federaci, která jim svým vměšováním do vnitřních záležitostí Ukrajiny dává stále silnější argumenty. Jenže aktivity těchto organizací dávají další záminky Ruské federaci k vměšování do ukrajinských záležitostí, které vyvrcholily invazí v únoru 2022 odůvodněnou tzv. „denacifikací“ a současnou ukrajinsko-ruskou válkou.

Seznam literatury

Monografie

FTOREK, Jozef. *Manipulace a propaganda: na pozadí současné informační války*. Praha: Grada, 2017. ISBN 978-80-271-0605-9

HOLZER, Jan. *Politické strany Ruska: hledání identity*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury (CDK), 2004. Politologická řada. ISBN 80-7325-032-2.

CHARVÁT, Jan. *Současný politický extremismus a radikalismus*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-098-6.

KAST, Verena. *Dynamika symbolů: základy jungovské psychoterapie*. Vyd. 2. Přeložil Jana VAŠKOVÁ. Praha: Portál, 2014. Spektrum (Portál). ISBN 978-80-262-0676-7.

MAREŠ, Miroslav. *Symboly používané extremisty na území ČR v současnosti: manuál pro Policii ČR*. Praha: Ministerstvo vnitra, Odbor bezpečnostní politiky, 2006.

MUDDE, Cass. *The ideology of the extreme right*. [online]. New York: Manchester University Press, 2000 ISBN 0-7190-6446-5.

RYCHLÍK, Jan, Bohdan ZILYNSKYJ a Paul R. MAGOCSI. *Dějiny Ukrajiny*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. Dějiny států. ISBN 978-80-7106-409-1.

V'JATROVYČ, Volodymyr. *Ukrajinské 20. století: utajované dějiny*. Přeložil Rita LYONS KINDLEROVÁ. Praha: Academia, 2020. Historie (Academia). ISBN 978-80-200-3086-3.

Webové stránky a internetové stránky

«Pravyj sektor», «Svoboda» i «Nacional'nyj korpus» pidpysaly manifest pro ob'jednannja zusyl'. *Radio Svoboda* [online]. 2017 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28373730.html>

10 Zajímavé vikingské rituály. *My Daily Self Motivation* [online]. [cit. 2023-02-07]. Dostupné z: <https://cs.mydailyselfmotivation.com/articles/weird-stuff/10-interesting-viking-rituals.html>

A far-right battalion has a key role in Ukraine's resistance. Its neo-Nazi history has been exploited by Putin. *CNN* [online]. 2022 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://edition.cnn.com/2022/03/29/europe/ukraine-azov-movement-far-right-intl-cmd/index.html>

ANALÝZA: Ukrfašisti, banderovci a ruská propaganda. *Novinky.cz* [online]. 2022 [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://www.novinky.cz/clanek/valka-na-ukrajine-analyza-ukrfasisti-banderovci-a-ruska-propaganda-40391283>

Andrejj Bileckijj. Kak vojna prevratila polituznika v komandira batalona Azov. *New Voice* [online]. 2014 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://nv.ua/publications/andrey-bileckiy-kak-voyna-prevratila-polituznika-v-komandira-batalona-azov-17031.html>

Andrii Biletskyi - Head of the National Corps party. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/dossiers/people/andrii-biletskyi-head-of-the-national-corps-party>

Antisemitism and the Ukrainian Far-Right. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/thematic-analyses/antisemitism-and-the-ukrainian-far-right>

Balto-Chernomorskij Sojuz kak alternativa dlja Evropy. *1863X* [online]. 2015 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://1863x.com/intermarium/>

BATALON« SICH ». *Tribunal* [online]. [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://tribunal.ru/organizations/batalon-sich>

Between Frontline and Parliament: Ukrainian Political Parties and Irregular Armed Groups in 2014–2019. *Cambridge University Press* [online]. 2021 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.cambridge.org/core/journals/nationalities-papers/article/between-frontline-and-parliament-ukrainian-political-parties-and-irregular-armed-groups-in-20142019/90BAFE7AA179511DA2B58240D943D8C4>

Blohy Andriia Biletskoho. *Ukrainska pravda* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://blogs.pravda.com.ua/authors/bilecky/>

Corruption Perceptions Index: Ukraine. *Transparency International* [online]. 2014 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.transparency.org/en/cpi/2014/index/ukr>

"Defend the White Race": American Extremists Being Co-Opted by Ukraine's Far-Right. *Bellingcat* [online]. 2019 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2019/02/15/defend-the-white-race-american-extremists-being-co-opted-by-ukraines-far-right/>

Dobrovolchyi Ukrainyskyi Korpus "Pravyi sektor." *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/dobrovolchyy-ukrayinskyi-korpus-pravyi-sektor>

En nationalsocialistisk black metal-festival i Kiev er meget mere end bare musik. *POV International* [online]. 2018 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://pov.international/militant-black-metal-i-denne-weekend-samles-hojreekstremister-fra-hele-verden-i-kiev/>

Exclusive: Leader of Far-Right Ukrainian Militant Group Talks Revolution With TIME. *Time* [online]. 2014 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://time.com/4493/ukraine-dmitri-yarosh-kiev/>

Far-right confrontation and violence. *Marker* [online]. 2021 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/wp-content/uploads/2021/ENG-2021-WEB.pdf>

Futbolka chorna "RUSICH." *Pravijj sektor* [online]. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <http://ps-right.com/uk/odyag/futbolky/futbolka-chorna-rusych>

Grivnja: Banknoti i moneti. *Nacionalnij bank Ukrajini* [online]. [cit. 2023-02-08]. Dostupné z: <https://bank.gov.ua/ua/uah>

Groups at the sharp end of Ukraine unrest. *BBC* [online]. 2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-26001710>

Henshtab ne ziznaietsia pro rol Yarosha. Toi proinspektuvav svoiu dobrovolchu armiiu. *Ukrainska pravda* [online]. 2021 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/news/2021/12/13/7317209/>

Heroes of Ukraine's liberation war appear, overshadow UPA – head of Polish President's Intl Policy Bureau. *Interfax Ukraine* [online]. 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://en.interfax.com.ua/news/general/882288.html>

HISTORIE: Kyjevská Rus je starší než ruská knížectví. *Neviditelný pes* [online]. 2022 [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/veda/historie-kyjevsk-a-rus-je-stars-i-nez-ruska-knizectvi.A220306_204002_p_veda_wag

Chy ydey realizuiut Zelenskyi y Baiden. Chem zanymaetsia lyder Maidana Oleh Tiahnybok. *Ukraina.ru* [online]. 2023 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://ukraina.ru/20230227/1043820034.html>

'I want to bring up a warrior': Ukraine's far-right children's camp – video. *The Guardian* [online]. 2017 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/video/2017/sep/04/i-want-to-bring-up-a-warrior-ukraines-far-right-childrens-camp-video>

Istoriia VO "Svoboda". *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/history/>

Katekhon. *Violence Market* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/blog/2020/04/02/katehon/>

Khto takyi Bandera i chomu yoho tak boiatsia nashi vorohy?. *Osvitornia* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: https://osvitoria.media/experience/hto-takyj-bandera-i-chomu-jogo-tak-boyatsya-nashi-vorogy/?fbclid=IwAR1a_SXYLAMGQuAlkw3EIAoDc3VvYnms4X16fVWUeesV_Y8syiDeRaT9ATk

Kiev protesters topple Lenin statue as Ukrainians take to the streets. *The Guardian* [online]. 2013 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2013/dec/08/kyiv-protesters-lenin-statue-ukraine>

Lider "Natskorpusu" Biletskyi vyrishyv ne yty v prezydenty. *Ukrainska pravda* [online]. 2019 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/01/25/7204866/>

MACKENZIE, Alex a Christian KAUNERT. *Radicalisation, Foreign Fighters and the Ukraine Conflict: A Playground for the Far-Right?*. 2021 [cit. 2023-02-20]. Dostupné z: <https://www.mdpi.com/2076-0760/10/4/116>

Majzhe polovina opitanikh ukrainciv vvzhajut dijlnist Stepana Banderi skorishe pozitivnoju dlja Ukraini. *Interfax Ukraine* [online]. [cit. 2023-02-12]. Dostupné z: <https://interfax.com.ua/news/general/865329-amp.html?fbclid=IwAR3eMmr0vpaE1b1JSonr3OUVcX0NndwL1H1qD3DBW0s8QhZWXIZhP4FU7X4>

Molytva ukrainskoho natsionalista. *Nashi Heroi - arkhiv materialiv i fotohafii OUN-UPA* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <http://kray.ridne.net/node/306>

«My namahaiemosia pryty do vlady cherez vybory, khocha maiemo vsiaki mozhlyvosti» — yak «Azov» staie partiei. *Hromadske* [online]. 2016 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: <https://hromadske.ua/posts/my-namahaiemosia-pryty-do-vlady-cherez-vybory-khocha-maiemo-vsiaki-mozhlyvosti-ia-azov-staie-partiei>

National Corps - Political Party. *Reporting Radicalism* [online]. [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: <https://reportingradicalism.org/en/dossiers/groups/national-corps-political-party>

Nationalist Svoboda Party members of parliament assault First Channel TV manager. *Kyiv Post* [online]. 2014 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/9354>

O Sodruzhestve Nezavisimyk Gosudarstv. *Ispolnitelnyj Komitet Sodruzhestva Nezavisimyk Gosudarstv* [online]. [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://cis.minsk.by/about-cis>

Oleh Tiahnybok. *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/leaders/>

Orest Ljutij - Jak pravilno pizdit kacapa tekst pisni. *PesniHi* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://pesnihi.com/lyrics/o/orest-lyutij/yak-pravilno-pizdit-kaczapa.html>

OZSP "Azov": 8 rokov borotby, zvytiah i virnosti. *Natsionalna Hvardia Ukrainy* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://ngu.gov.ua/8-rokov-borotby-zvytyagy-i-virnosti-azov/>

PALAGUTA, Nika. *VO "Svoboda" party phenomenon in Ukraine* [online]. Warszawa, 2014 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://www.coleurope.eu/sites/default/files/research-paper/bm_palaguta.pdf. Master degree thesis. College of Europe. Vedoucí práce Prof. Georges Mink. str. 58

Partiia. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/partiya>

Peredvyborna prohrama partii «Sluha Narodu». *Politychna Partia SLUHA NARODU* [online]. [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: <https://sluga-narodu.com/program/>

Pluk Azov vzešel z krajní pravice, radikálů se postupně zbavoval. Nyní platí za významnou jednotku. *IRozhlas* [online]. 2022 [cit. 2023-02-15]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-svet/valka-na-ukrajine-rusko-pluk-azov-krajni-pravice-vojenska-jednotka_2204270615_aur

Pluk Azov. Mezi svastikou a touhou po svobodě. *Reportér* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <https://reportermagazin.cz/g/i5Zk9/pluk-azov-mezi-svastikou-atouhou-po-svobode>

Pluk Azov: Elita ukrajinské armády, nebo „nový Tálibán“?. *Seznam Zprávy* [online]. 2022 [cit. 2023-02-19]. Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/magazin-historie-pluk-azov-elita-ukrajinske-armady-nebo-novy-taliban-195666>

Po bitce je ukrajinský parlament zablokovaný. *Česká televize* [online]. 2012 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1168893-po-bitce-je-ukrajinsky-parlament-zablokovany>

Prava Molod. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-11]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/prava-molod>

Pravyi sektor. *Marker* [online]. [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/blog/2020/04/02/pravyj-sektor/>

«Pravyj sektor», «Svoboda» i «Nacional'nyj korpus» pidpysaly manifest pro ob'jednannja zusyl'. *Radio Svoboda* [online]. 2017 [cit. 2023-02-23]. Dostupné z: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/28373730.html>

Pravylnyk natsionalista. *Banderivets* [online]. [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: <http://banderivets.org.ua/pravylnyk-natsionalista.html>

Predstavnykiv ukrainskoho yevreiskoho komitetu oburyv antysemitskyi dopys "svobodivtsia." *TSN* [online]. 2018 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://tsn.ua/video/video-novini/predstavnykiv-ukrayinskogo-yevreyskogo-komitetu-oburiv-antisemitskiy-dopis-svobodivcya.html>

Pro Azov. *Azov* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://azov.org.ua/pro-nas/>

Pro Rukh. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/pro-ruh>

Profile: Ukraine's ultra-nationalist Right Sector. *BBC* [online]. 2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/world-europe-27173857>

Prohrama Natsionalnogo Vyzvolennia ta Derzhavotvoreniiia. *Pravyi sektor* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://pravyysektor.info/programa-natsionalnogo-vyzvolennya-ta-derzhavotvorennya>

Prohrama VO "Svoboda" – Prohrama zakhystu ukrainsiv. *Vseukrainske obiednannia Svoboda* [online]. 2020 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://svoboda.org.ua/party/program/>

Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2006 [cit. 2023-02-21]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_cvk_2006.pdf

Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-24]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/09/protokol_zbvo_03082019.pdf

Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2014 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_bmvo_ndu_26102014.pdf

Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Pro rezultaty vyboriv Narodnykh deputativ Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2012 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/zbovo_2012.pdf

Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii Prezydenta Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2010 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2021/02/protokol_cvk_17012010.pdf

Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii Prezydenta Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2014 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2018/10/protokol_cvk_25052014.pdf

Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii: Protokol Tsentralnoi Vyborchoi Komisii Prezydenta Ukrainy. *Tsentralna Vyborcha Komisiia* [online]. 2019 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: https://cvk.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/vpu_2019_protokol_cvk_31032019.pdf

Přestřelka v Mukačevu zasadila Pravému sektoru těžkou ránu, říká ukrajinistka. *Lidovky.cz* [online]. 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: https://www.lidovky.cz/ Svet/prestrelka-v-mukacevu-zasadila-pravemu-sektoru-tezkou-ranu-rika-ukrajinistka.A150713_170948_In_zahranici_msl

Religija i religioznost v Ukraine. *Fond pamjati blazhennejshogo mitropolita vladimira* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <http://mvfund.org/publikatsiji/76-religiya-i-religioznost-v-ukraine-statistika-i-obshchij-obzor>

Report on the human rights situation in Ukraine 16 February to 15 May 2016. *United Nations: Office of the High Commissioner for Human Rights* [online]. 2016 [cit. 2023-02-18]. Dostupné z: https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Countries/UA/Ukraine_14th_HRMMU_Report.pdf

Right Sector chief Yarosh resigns, cedes leadership role of group. *Kyiv Post* [online]. 2015 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://archive.kyivpost.com/article/content/ukraine-politics/right-sector-chief-yarosh-resigns-cedes-leadership-role-of-group-401849.html>

Russia, Ukraine Report Agreement on Black Sea Fleet. *Los Angeles Times* [online]. 1997 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1997-05-29-mn-63737-story.html>

Stari Kodaki: mandrivka v istoriju kozactva. *Dnipro Kultura* [online]. 2020 [cit. 2023-02-10]. Dostupné z: https://www.dnipro.lib.dp.ua/Stary_Kodaky

Suveniry. *Pravijj sektor* [online]. [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <http://ps-right.com/uk/suveniri>

Svoboda party – the new phenomenon on the Ukrainian right-wing scene. *OSW Centre for Eastern Studies* [online]. 2011 [cit. 2023-03-01]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20120401070710/http://www.osw.waw.pl/en/publikacje/osw-commentary/2011-07-05/svoboda-party-new-phenomenon-ukrainian-rightwing-scene>

Svoboda: The rise of Ukraine's ultra-nationalists. *BBC* [online]. 2012 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/magazine-20824693>

The New Dilemma for Jews in Ukraine: Anti-Semitism, though a real threat, is being used by the Kremlin as a political football. *Haaretz* [online]. 2014 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.haaretz.com/jewish/2014-02-25/ty-article/.premium/ukraine-jews-new-dilemma/0000017f-f603-d044-adff-f7fb24ad0000>

Tyahnybok: Nationalist, fearful of Russia, favors NATO. *Kyiv Post* [online]. 2008 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/10791>

Ukraina zhdet oglasnenija rezultatov vyborov. *VOA News* [online]. 2010 [cit. 2023-03-02]. Dostupné z: <https://web.archive.org/web/20101104224428/http://www.voanews.com/russian/news/former-ussr/Ukraine-Elections-Update-2010-11-02-106549043.html>

Ukraine Gave Up a Giant Nuclear Arsenal 30 Years Ago. Today There Are Regrets. *The New York Times* [online]. 2022 [cit. 2023-02-13]. Dostupné z: <https://www.nytimes.com/2022/02/05/science/ukraine-nuclear-weapons.html>

Ukraine: Pravy Sektor défie le gouvernement et Petro Porochenko. *Euronews*. [online]. 2015 [cit. 2023-02-26]. Dostupné z: <https://fr.euronews.com/2015/07/21/ukraine-pravy-sektor-defie-le-gouvernement-et-petro-porochenko>

Ukraine: Overwhelming new evidence of prisoners being tortured and killed amid conflict. *Amnesty International* [online]. 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2015/05/ukraine-new-evidence-prisoners-tortured-and-killed-amid-conflict/>

Ukraine's security forces negotiating with holed up Right Sector fighters. *Kyiv Post* [online]. 2015 [cit. 2023-02-27]. Dostupné z: <https://archive.kyivpost.com/article/content/war-against-ukraine/ukraines-security-forces-negotiating-with-holed-up-right-sector-fighters-393354.html>

Ukraine's National Militia: 'We're not neo-Nazis, we just want to make our country better'. *The Guardian* [online]. 2018 [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/world/2018/mar/13/ukraine-far-right-national-militia-takes-law-into-own-hands-neo-nazi-links>

Ukrainian Far Right Nationalists Barred From U.S. for Anti-Semitic Hatred. *Forward* [online]. 2013 [cit. 2023-03-03]. Dostupné z: <https://forward.com/news/breaking-news/179415/ukrainian-far-right-nationalists-barred-from-us-fo/#ixzz3TzHrdPDj>

Ukrajina: Žádost o členství v EU. *Rada Evropské unie* [online]. [cit. 2023-02-06]. Dostupné z: <https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/enlargement/ukraine/>

Ultrapravi konfrontatsii ta nasylstvo u 2021 rotsi. *Marker* [online]. 2022 [cit. 2023-02-22]. Dostupné z: <https://violence-marker.org.ua/blog/2022/06/03/ultrapravi-konfrontaciyi-ta-nasylstvo-u-2021-rotsi/>

VR sprostyła nabuttia hromadianstva dla inozemnykh dobrovoltsiv. *DW* [online]. 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://www.dw.com/uk/rada-sprostila-nabutta-gromadanstva-dla-inozemnih-dobrovolciv/a-64372365>

VR sprostyła nabuttia hromadianstva dla inozemnykh dobrovoltsiv. *DW* [online]. 2023 [cit. 2023-03-04]. Dostupné z: <https://www.dw.com/uk/rada-sprostila-nabutta-gromadanstva-dla-inozemnih-dobrovolciv/a-64372365>

Yarosh launches a new movement, leaves Right Sector. *Kyiv Post* [online]. 2016 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.kyivpost.com/post/8699>

Yarosh ushel v otstavku yz-za konfliktu vnutry PS. *Ukrainska pravda* [online]. 2015 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2015/11/12/7088500/>

Yarosh: Ya buv i "oktiabronkom", i pionerom, i komsomoltsem. *Ukrainska pravda* [online]. 2019 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/news/2019/01/14/7203736/>

Yavoryna 2004 (Povnyi, ne zmontovanyi zapys). In: *Youtube* [online]. 13.9.2009 [cit. 2023-03-03] Dostupné na WWW: Яворина 2004 (Повний, не змонтований запис) Канал uživatele WitchhunteR82

Za kulysamy Pravoho sektora. *Ukrainska pravda* [online]. 2014 [cit. 2023-02-28]. Dostupné z: <https://www.pravda.com.ua/rus/articles/2014/04/1/7020952/>

Zelensky: Azov Battalion is part of Ukrainian army, has nothing to do with politics. *Interfax Ukraine* [online]. [cit. 2023-02-16]. Dostupné z: <https://ua.interfax.com.ua/news/general/828874.html>

Zvláštní jednotky Berkut - symbol policejního násilí v Kyjevě. Česká televize [online]. 2014 [cit. 2023-02-25]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1051246-zvlastni-jednotky-berkut-symbol-policejního-nasili-v-kyjeve>

Přílohy

Video

Video č. 1

Den mrtvých

Dostupné na WWW: День мертвих 2022: азовці вшанували загиблих побратимів

Video č. 2

Ukázka Azovské školy

Dostupné na WWW: Щоденник українського сержанта | Випуск 1й | Відкриття /Ukrainian sergeant Blog |1rd Edition|Opening

Obrázky

Obrázek č. 1

Znak Batalionu Azov

Dostupné na WWW: <https://azov.org.ua/pro-nas/>

Obrázek č. 2

Znak politické strany “Národní sbor”

Dostupné na WWW:

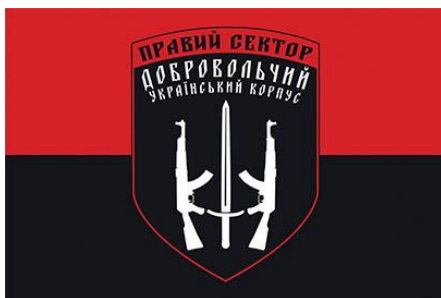
<https://reportingradicalism.org/ua/dovidky/hrupy/natsionalnyi-korpus-politychna-partiia>

Obrázek č. 3

Vlajka Pravého sektoru

Dostupné na WWW: <https://pravyysektor.info/>

Obrázek č. 4

Vlajka DUK PS

Dostupné na WWW: <https://pravyysektor.info/dobrovolchyy-ukrayinskyy-korpus-pravyy-sektor>

Obrázek č. 5

Vlajka politické strany “Pravý sektor”

Dostupné na WWW: <https://pravyysektor.info/partiya>

Obrázek č. 6

Vlajka hnutí “Správná mládež”

Dostupné na WWW: <https://pravyysektor.info/prava-molod>

Obrázek č. 7

Znak politické strany “DIYA”

Dostupné na WWW: <https://violence-marker.org.ua/blog/2020/04/01/diya/>

Obrázek č. 8

Logo politické strany Celoukrajinské sdružení Svoboda

Dostupné na WWW: <https://svoboda.org.ua/>

Obrázek č. 9

Znak polovojenské jednotky "Sich"

Dostupné na WWW: https://military-history.fandom.com/wiki/Sich_Battalion